

Anna-Maija Riutta

**NUORTEN METATAITOJEN YHTEYS
ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN SIIRTYMISEEN**

**Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2012
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto**

Tiivistelmä

Riutta, Anna-Maija. NUORTEN METATAITOJEN YHTEYS ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN SIIRTYMISEEN.

Kasvatustieteen pro gradu -työ. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos, 2012. 86 sivua. Julkaisematon.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää minkälaisia käsityksiä sekä 7.luokkalaisilla nuorilla että yläkoulujen rehtoreilla on siirtymästä alakoulusta yläkouluun. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia metataitoja kyseiseen siirtymävaiheeseen liittyy, ja miten ne ilmenevät 7.luokkalaisten käsityksissä. Tutkimuksen kohteena olivat peruskoulun 7.luokkalaisten nuoret sekä yläkoulujen rehtorit. 7.luokkalaisilta aineisto kerättiin eläytymismenetelmällä Keski-Uusimaalaisessa yläkoulussa oppitunnin aikana. Rehtoreilta saatu aineisto kerättiin Internet-kyselyllä. Kysely lähetettiin kaikille Suomen yläkoulujen rehtoreille, joten erityistä otantaa ei tarvinnut suorittaa.

Tutkimuksen aineisto on analysoitu teemoittelun avulla. Aineisto analysoitiin pääasiallisesti aineistolähtöisesti, mutta analyysissa oli yhteyksiä teoriaan, joten analyysissa käytettiin myös teoriasidonnaista analyysia. Analyysissa lähdettiin liikkeelle aineistolähtöisesti, mutta lopuksi mukaan otettiin teoriasta nousseita ajatuksia ja huomioita.

Tutkimuksessa selvisi, että hyvää ja joustavaa koulusiirtymää ennustaa muun muassa se, että nuorella on taattuja sosiaalisia suhteita, positiivinen käsitys omasta itsestään sekä valmiuksistaan sopeutua muutoksiin. Lisäksi hyvään siirtymään liittyy oppilaan oma halu ottaa vastuuta, kasvaa ja itsenäistyä. Yläkouluun siirtyvä nuori kohtaa monenlaisia muutoksia, joten myös koulun tulee olla valmiina kohtaamaan uudet oppilaat.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että yläkouluissa ymmärretään kyseisen siirtymävaiheen erityisyys. Monissa kouluissa on tehty tavoitteellinen suunnitelma siirtymävaiheeseen, johon on sisällytetty muun muassa ryhmäyttämistä, osallistumismahdollisuuksia ja aikuisten tukea. Tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että toimenpiteitä ei ole tehty riittävästi. Tutkimuksesta käy ilmi, että kouluissa kaivataan muun muassa moniammatillista yhteistyötä siirtymävaiheen tukemiseksi.

Tutkimus on pääasiallisesti laadullinen ja perustuu kahden eri aineiston hyödyntämiseen. Eläytymismenetelmän luonteesta johtuen, tutkimuksen tulokset eivät välttämättä perustu todellisiin tapahtumiin tai kokemuksiin. Tulokset kuitenkin antavat suuntaa siitä, minkälaisia odotuksia ja käsityksiä alakoulusta yläkouluun 7.luokkalaisten mielestä liittyy. Yläkoulujen rehtoreilta kerätyn aineiston tuloksia voi kuitenkin pitää todenmukaisina ja luotettavina. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata siirtymävaihetta eri näkökulmista ja samalla lisätä tietoa ja tukea kasvatusyhteisöjen kehittämistyötä.

Asiasanat: siirtymävaihe, koulusiirtymä, metataidot

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	JOUSTAVA POLKU YLÄKOULUUN.....	7
	2.1 Siirtyminen yläkouluun	7
	2.2 Nuoren elämänpiirit ja oppimisen muutokset	10
	2.3 Kasvatusvastuun jakaminen	14
3	METATAIDOT VOIMAVAROINA KOULUSIIRTYMÄSSÄ.....	18
	3.1 Mitä metataidot ovat?.....	18
	3.2 Metaosaamisen merkitys	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	23
	4.1 Tutkimusongelmat.....	23
	4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu.....	24
	4.2.1 Eläytymismenetelmä	25
	4.2.2 Internet-kysely	27
	4.3 Aineiston analysointi	30
5	TULOKSET.....	33
	5.1 Nuorten käsityksiä siirtymästä alakoulusta yläkouluun	33
	5.1.1 Hyvän siirtymävaiheen kuvaus	34
	5.1.2 Huonon siirtymävaiheen kuvaus.....	37
	5.1.3 Sosiaaliset suhteet	39
	5.1.4 Muutos ja epävarmuus	41
	5.1.5 Vastuu ja vapaus	43
	5.2 Metataidot siirtymävaiheessa.....	44
	5.2.1 Ajattelu	44

5.2.2 Identiteetti	48
5.2.3 Sosiaaliset suhteet	50
5.2.4 Yhteisö	52
5.3 Yläkoulujen rehtoreiden käsityksiä siirtymävaiheesta	54
5.3.1 Sosiaalinen vahvistaminen yläkoulussa	54
5.3.2 Alakoulusta yläkouluun siirtymisen erityisyys	57
5.3.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa	58
6 POHDINTA	63
6.1 Siirtymävaihe	63
6.2 Metataidot	65
6.3 Kohtaavatko peruskoulun antamat valmiudet ja nuorten tarpeet	69
6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	71
6.5 Jatkotutkimusaiheita	74
LÄHTEET	75
LIITTEET	78

1 JOHDANTO

Alakoulusta yläkouluun siirtyminen edustaa suurta muutosta nuoren elämässä, vaikka jako ala- ja yläasteeseen on poistettu. Symbolinen siirtymä on yhä olemassa ja se on merkityksellinen vaihe, jossa nuori käy läpi sekä sisäisiä että ulkoisia muutoksia (Pietarinen, 1999). Suotuisan kehityksen takaamiseksi kyseiseen siirtymään on siis syytä kiinnittää huomiota niin peruskoulussa, kotona kuin muissakin nuoren lähiyhteisöön kuuluvissa tahoissa.

Yhteiskunnan kehitys on tuonut mukanaan nuorten elämään muutenkin paljon muutoksia, epävarmuutta ja moniselitteisyyttä. Usein tuntuu, että ainoastaan muutos on nyky-yhteiskunnassa pysyvää. Harva asia pitää muotoaan pitkään ja esimerkiksi Zygmunt Bauman (2005) on kuvannut vallitsevaa tilannetta oivallisesti ”notkeaksi.” Muutokset koettelevat kykyä mukautua uusiin tilanteisiin sekä sietää epävarmuutta.

Kaikki tarvitsevat kuitenkin jossain määrin jatkuvuutta, pysyvyyttä ja turvaa, jotta elämänhallinnan tunne säilyisi. Yhteiskunnallinen muutos haastaakin etsimään uusia selviytymisen, sopeutumisen ja muutosten kohtaamisen keinoja jostain muualta kuin asiantilojen pysyvyydestä.

Jatkuvat muutokset ja epävarmuus saattavat vaikuttaa merkittävästi etenkin nuoriin, jotka ovat kriittisessä kehitysvaiheessa. Toisaalta tulee huomioida, että nykynuoret ovat kasvaneet koko ikänsä kansainvälisessä, moniarvoisessa ja alati muuttuvassa maailmassa, joten heille nyky-yhteiskunta epävarmuuksineen ja jatkuvuuksineen edustaa ainoaa todellisuutta. Nuoruuteen liittyy kuitenkin ikäkautena niin paljon muutoksia ja kasvukipuja, että ympäristön tulisi tarjota nuorelle turvaa, pysyvyyttä sekä mahdollisuuksia oppia elämänhallinnan taitoja, jotta suotuista kehitys olisi mahdollista.

Nyky-yhteiskunta edellyttää yksilöltä tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä kykyä hahmottaa asioita ja oppia nopeasti. Pelkkä tieto ei enää riitä, vaan yksilön pitää osata muokata tietoa ja kyetä oppimaan jatkuvasti lisää. Ammattiin valmistuminen ei tarkoita sitä, että tietäisi kyseessä

olevasta alasta kaiken tarvittavan vaan ammattitaitoa, -tietoutta ja -identiteettiä tulee kehittää jatkuvasti. Tietoa pitäisi lisäksi osata jossain määrin tuottaa itse.

Tällaisia taitoja, joiden avulla tietoa pystytään käsittelemään ja muokkaamaan, voidaan kutsua myös metataidoiksi. Metataidot ovat tärkeitä elämäntaitoja, jotka auttavat sopeutumaan muutoksiin ja reagoimaan yhteiskunnan liikkeisiin. Metataidot liittyvät vahvasti ajattelun kehittymiseen ja niitä pidetään myös oppimaan oppimisen taitoina (Toivonen & Koivisto, 2010). Ne ovat taitoja, joita pystyy soveltamaan ja hyödyntämään monenlaisissa tilanteissa. Tyypillistä metataidoille on refleksiivisyys eli tietynlaisen itseanalyysin tekeminen (Toivonen & Koivisto, 2010). Oman toiminnan ja valintojen tarkkailun lisäksi metataitoihin liittyy käsiteltävän asian kokonaisvaltainen analysointi, jossa kartoitetaan asian vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia (TKK:n Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus, 2001).

Maailma muuttuu ja ihmiset tarvitsevat uudenlaisia kykyjä selvitä alati muuttuvista tilanteista. Metataidot auttavat sopeutumaan, joten niiden kehittymiseen tulisi kiinnittää huomiota jo peruskoulussa. Metataitoja oppii toki arjessa, mutta niiden kehittyminen vaatii myös aktiivista ja tietoista harjoitusta.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaisena siirtymä alakoulusta yläkouluun nuorille näyttäytyy. Keskityn selvittämään minkälaisia käsityksiä 7.luokkalaisilla nuorilla on toisaalta hyvästä ja toisaalta huonosta koulusiirtymästä. Lisäksi pyrin selvittämään, miten metataidot näkyvät koulusiirtymässä sekä millaisia käsityksiä yläkoulujen rehtoreilla on siirtymävaiheen erityisyydestä. Käsittelem teemoja ensin kirjallisuuden pohjalta, ja sen jälkeen sekä nuorilta että yläkoulujen rehtoreilta kerättyjen aineistojen pohjalta.

2 JOUSTAVA POLKU YLÄKOULUUN

2.1 Siirtyminen yläkouluun

Yläkouluun siirtyminen osuu elämänvaiheeseen, jolloin lapsuus on vaihtumassa nuoruudeksi. Vartalo kehittyy aikuisen vartalon näköiseksi, tunteet saattavat ailahtella ja sisällä kuohua. Sisäisen muutoksen ja fyysisen kehittymisen rinnalla nuori kohtaa siirtymän yläkoulun fyysiseen, sosiaaliseen ja pedagogiseen ympäristöön (Pietarinen, 1999).

Ulkoinen siirtymä näkyy useimmiten sekä fyysisen, esimerkiksi koulurakennuksen, että sosiaalisen ympäristön muutoksina (Pietarinen, 1999). Oppilas joutuu useimmiten kantamaan enemmän vastuuta omasta opiskelustaan ja sen suunnittelusta. Oppiaineiden määrä lisääntyy, tehtävät monipuolistuvat ja tutut turvalliset luokanopettajat vaihtuvat aineenopettajiksi. Pietarisen (1999) tutkimusten mukaan ylemmille luokille siirryttäessä myös koulun oppimisympäristö muuttuu persoonattommaksi, muodollisemmaksi ja virallisemmaksi, jossa myös kilpailu lisääntyy. Lisäksi nuorten sosiaaliset roolit kaipaavat uudelleen järjestelyä yläkouluun siirryttäessä – alakoulussa nuoret ovat olleet koulun vanhimpia, mutta yläkoulussa he ovat nuorimpia (Savolainen, 2005). Muutoksia saattaa tapahtua myös vertaissuhteissa, jos alakoulusta tutut kaverit joutuvat esimerkiksi eri luokalle.

Uuteen kouluun siirtyvä nuori tarvitseekin riittävästi aikaa sopeutua sekä tietoa uudesta ja tuntemattomasta. On tärkeää, että nuori saa tietoa sekä hyvissä ajoin ennen siirtymää että sen aikana (Savolainen 2005). Tällöin nuorelle voidaan taata mahdollisimman hyvä alku uudessa fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä. Selviytyäkseen nuori tarvitsee myös erilaisia strategioita, joita soveltaen hän pystyy helpommin sopeutumaan uuteen kouluun (Savolainen 2005). Siirtymän voikin nähdä prosessina, jossa arvioidaan kokemuksia, odotuksia, pelkoja sekä omia voimavaroja selviytyä muutoksesta.

Siirtymää kouluasteelta toiselle on vaikea kokonaan poistaa, mutta sitä voidaan yrittää pehmentää erilaisilla tukitoimenpiteillä ja pyrkiä näin vähentämään nuorten kuormitusta kyseisenä ikäkautena. Aktiivisella

tukemisella voidaan tähdätä nuoren itsetunnon ja motivaation parantamiseen sekä sosiaalisen pääoman kasvattamiseen. Hyvä itsetunto, riittävä motivaatio ja sosiaalinen pääoma puolestaan auttavat nuorta rakentamaan strategioita sekä selviytymään erilaisista tilanteista myös myöhemmin elämässä. (Laine, 2005)

Sosiaaliset suhteet ja taidot ovat hyvin tärkeitä etenkin elämän muutoskohdissa. Sosiaaliset suhteet niin vertaisiin, perheeseen kuin yhteiskunnallisiin instituutioihin muodostavat jokaiselle tärkeän tukiverkoston. Sosiaalisella verkostolla tarkoitetaan joukkoa sosiaalisia toimijoita, kuten ihmisiä tai yrityksiä, jotka yhdistyvät toisiinsa erilaisten suhteiden kautta. Suhteet voivat olla ystävä- tai sukulaisuussuhteita tai ne voivat perustua esimerkiksi vuorovaikutukseen, yhteenkuuluvuuteen tai aineellisten voimavarojen vaihtoon. (Kankainen & Salminen, 2009)

Minäkuva kehittyy suhteessa sosiaaliseen ympäristöön, joten sosiaaliset verkostot ovat hyvin keskeisiä yksilön psyykkisen kehityksen kannalta. Sosiaaliset verkostot ovat erilaisia, ne elävät ja niillä on erilaiset mahdollisuudet tukea nuorta. Sosiaaliset verkostot ja suhteet auttavat selviytymään arkipäivän ongelmista ja kriiseistä sekä auttavat nuorta integroitumaan yhteiskuntaan. Verkostot määrittävät niin ikään arvoja ja asenteita, jotka nuori kokee omikseen ja joita hän myös noudattaa. (Heikkinen, 1999)

Sosiaalinen verkosto tarjoaa myös vastapainoa nyky-yhteiskunnan yksilöllisyyttä korostavalle kulttuurille, joka edellyttää nuorilta jo varhain itsenäisyyttä ja vastuunottoa sekä korostaa yksilön riippumattomuutta. Kuitenkin myös yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus ovat hyvin tärkeitä minuuden rakennuspalikoita. Minäkuva ja identiteetti nimittäin kehittyvät peilaamalla itseä muihin ja vertaamalla omaa käsitystä itsestä toisilta saatuun palautteeseen (Laine, 2005). Aika vapaalla -vapaa-aikatutkimuksen (2009) mukaan nuoret kokevat kavereiden kanssa vietetyn ajan entistä tärkeämmäksi, mikä kyseenalaistaa keskustelun yhteisöllisyyden katoamisesta nyky-yhteiskunnasta (Myllyniemi, 2009).

Sosiaalisiin verkostoihin sekä identiteetin rakentamiseen liittyy olennaisesti turvalliseen ryhmään kuulumisen. Kaikille ihmisille on tärkeää

tuntea yhteenkuuluvuutta johonkin ryhmään tai yhteisöön, jossa jokaisella on oma rooli ja jossa voi tuntea olonsa turvalliseksi. Nuorelle esimerkiksi koululuokka tai harrastusryhmä voi toimia tällaisena yhteisönä. Ryhmän avulla nuori oppii elämänhallintaan liittyviä taitoja sekä kehittyy itsenäiseksi sosiaalisesti toimijaksi. (Aalberg & Siimes, 2007)

Yhteenkuuluvuuden tunne ei välttämättä synny itsestään vaan sen syntyminen ja ylläpito vaatii työtä sekä ryhmän koheesion vahvistamista. Ryhmän koheesiolla eli jäsenten välisellä yhteenkuuluvuudella, tarkoitetaan ryhmän jäsenten ryhmää kohtaan tuntemaa vetovoimaa, joka saa sitoutumaan ja osallistumaan toimintaan. Koheesiota voidaan lisätä esimerkiksi järjestämällä yhteisiä tapahtumia kuten luokkaretkiä. Koheesiolla on vaikutusta koko ryhmän toimintaan ja sitä kautta myös jokaiseen yksilöön. Hyvin kiinteässä ryhmässä vallitsee yleensä avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa jäsenet myös viihtyvät. (Aho & Laine, 1997)

On hyvä, että nuorella on monenlaisia verkostoja ja siteitä, koska tällöin nuori pääsee käsiksi laajempiin resursseihin ja sosiaaliseen tukeen. Verkosto voi nimittäin toimia myös elämänmahdollisuuksia rajoittavana tekijänä, jos se koostuu vain tietynlaisista, yksipuolisista siteistä. Sosiaalinen verkosto voi siis toimia kahteen suuntaan – se voi olla sekä nuorta yhteiskuntaan kiinnittävä että siitä syrjäyttävä elementti. (Heikkinen, 1999)

Ryhmään kuulumiseen liittyvät myös erilaiset ystävyys- ja vertaissuhteet, jotka ovat hyvin tärkeitä kognitiivisten, emotionaalisten ja sosiaalisten resurssien lähteitä. Ystävät ja vertaiset sekä auttavat koulusiirtymien läpikäymisessä että vaikuttavat persoonallisuuden ja identiteetin kehittymiseen. (Helve & Bynner, 2007; Salmivalli, 2005)

Ystävyysuhteiden merkitys muuttuu eri ikävaiheissa. Lapsuudessa ystävien kanssa opitaan käyttäytymisen normeja, kuten esimerkiksi jakamista ja oman vuoron odottamista. Nuoruudessa ystävyysuhteet saavat erilaisen roolin ja niissä korostuu läheisyys sekä oman itsen tutkiskelu. Lapset ja nuoret, joilla on hyviä, vastavuoroisia ystävyysuhteita sopeutuvat uuteen ryhmään muita helpommin. He ovat itsevarmempia ja yhteistyökykyisempiä. Ystävyys- ja

vertaissuhteita voidaan siis pitää hyvin tärkeinä sekä yksilön sosiaalisen että kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. (Salmivalli, 2005)

Luottamukselliset suhteet muihin ihmisiin ovat olennaisen tärkeitä ja ne ovat perusedellytys myös sosiaalisen kompetenssin eli pätevyyden kehittymiselle (Aho & Laine, 1997). Sosiaalista pätevyyttä voidaan tarkastella eri tavoin, mutta yleensä sillä tarkoitetaan omien päämäärien saavuttamista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa siten, että myönteiset suhteet muihin ihmisiin säilyvät. Sosiaaliseen pätevyyteen vaikuttavat muun muassa tunteet ja niiden säätely. (Salmivalli, 2005)

Sosiaalinen kehitys kestää nykykäsityksen mukaan koko elämänkaaren ajan, mutta pohja sosiaaliselle kasvulle luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa (Laine, 2005). On hyvin tärkeää, että koulussa oppilaiden sosiaalisia taitoja pyritään aktiivisesti kehittämään ja antamaan näin nuorille valmiuksia toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaaliset suhteet ovat hyvin tärkeitä yksilön hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta. Ne suojaavat monilta ongelmilta, tukevat myönteisen minäkuvan kehittymistä ja auttavat ymmärtämään maailmaa ja koko sosiaalista todellisuutta (Salmivalli, 2005).

2.2 Nuoren elämänpiirit ja oppimisen muutokset

Elämä koostuu erilaisista toimintaympäristöistä ja elämänpiireistä, joissa toimitaan ja käyttäytyään eri tavalla. Eri elämänpiireissä jokaisella on useampia rooleja, joita vaihdellaan siirryttäessä toisenlaiseen fyysiseen tai sosiaaliseen ympäristöön.

Perinteisiä elämänpiirejä ovat koti, koulu ja vapaa-aika (Aittola, 1998). Yhteiskunnallisen muutoksen myötä elämänpiirit eivät kuitenkaan ole enää tarkkarajaisia vaan ne sekoittuvat ja ovat osittain myös päällekkäisiä. Metataidot, kuten sopeutumiskyky ja vuorovaikutustaidot, korostuvatkin sukkuloidessa elämänpiiristä toiseen. Etenkin elämänpiirien rajapinnoilla kysytään erilaisia taitoja hallita aikaa, ajattelua ja omaa toimintaa.

Muutoksien myötä on ollut pakko keksiä uusia tapoja selviytyä, joka on johtanut myös siihen, että oppimisen käsite on laajentunut. Arjen erilaisissa elämäntilanteissa ja -ympäristöissä, kuten ihmissuhteissa, harrastuksissa ja sosiaalisessa mediassa, tapahtuukin yhä enemmän ja enemmän oppimista (esim. Aittola, 1998).

Peter Jarvis (1996a, 10–17) on tutkinut oppimiskäsityksen muutosta formaalista kouluoppimisesta kaikkialla läsnä olevaksi mahdollisuudeksi. Jarvisin (1996) mukaan oppiminen on muuttunut modernisoitumisen myötä oppijan omaa aktiivisuutta korostavaksi. Samalla oppimiseen on tullut mukaan refleksiivisyys. Se, että pystyy refleктоimaan omaa toimintaansa, on arvokas metataito ja itse asiassa itsereflektio on myös perusedellytys muiden metataitojen kehittymiselle.

Usein puhutaan formaalista ja informaalista oppimisesta. Formaali oppiminen on muodollista ja perinteistä kouluoppimista. Informaalilla oppimisella puolestaan tarkoitetaan arkielämässä tapahtuvaa oppimista, joka tapahtuu spontaanisti usein jonkin muun toiminnan ”sivutuotteena” (Vadeboncoeur, 2006). Keskeistä informaalissa oppimisessa on yksilön oma vastuu tietojen ja taitojen hankkimisesta sekä vastavuoroisuus (Batsleer, 2008). Informaaliin oppimiseen liittyy myös oivallus siitä, että oppiminen ei ole sidottu aikaan, paikkaan tai tilanteeseen. Näin ollen on tärkeää kunnioittaa erilaisia instituutioita, jotka toimivat perinteisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella osallistaen nuoria, tarjoten heille mahdollisuuksia ja vaihtoehtoisia tapoja oppia ja kehittyä. Muutenkin olisi järkevää välttää dikotomista jakoa formaaliin ja informaaliin oppimiseen, koska tärkeintähän on, että ihminen oppii – ei se, miten hän oppii. (Vadeboncoeur, 2006)

Oppimiskäsityksen muuttuminen näkyy myös peruskoulun opetussuunnitelman sisällöissä. Kasvatuksen ja opetuksen tavoitteena on hyödyntää perinteisten opetussisältöjen lisäksi muun muassa ihmisenä kasvamiseen, kulttuuri-identiteettiin, osallisuuteen, viestintään ja mediataitoihin liittyviä aihekokonaisuuksia. Näille aihekokonaisuuksille ei kuitenkaan ole varattu omia tunteja, joten näiden tavoitteiden täyttymiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä sekä lujaa tahtoa. Aihekokonaisuudet sopivat sisällytettäviksi

melkein mihin tahansa koulun perinteisiin oppiaineisiin, mutta niitä voi toteuttaa myös esimerkiksi teemapäivissä tai muissa koulun tilaisuuksissa. Keskeistä onkin kysyä, millaisella koulun ja koulun ulkopuolisten tahojen yhteistoiminnalla edistettäisiin aihekokonaisuuksien tavoitteiden täyttymistä mahdollisimman hyvin. Muutoksia saatetaan tarvita koulun omassa asenne- ja toimintakulttuurissa, mutta myös moniammatillisissa toimintatavoissa. (Lindroos, 2004, 207)

Yhtenä vaihtoehtona voisi olla harrastustoiminnan mukaan ottaminen koulun yhteyteen. Osalla kouluista on jo nyt tarjota jonkin verran kerhoja ja muita harrastusmahdollisuuksia, mutta määrän lisäämisestä ei varmasti olisi haittaa. Harrastuksilla on nimittäin monenlaisia funktioita sosiaalisen kasvun kannalta, jonka lisäksi niissä rentoudutaan ja unohdetaan päivän kiireet ja murheet.

Etenkin nuorten kannalta intentionaalinen sosiaalisten suhteiden rakentaminen on harrastustoiminnassa keskeistä. Harrastuksissa opitaan huomioimaan, auttamaan ja ymmärtämään muita. Usein harrastukset tarjoavat turvallisen paikan ja tukiverkon kokeilla siipiä ja tarkastella erilaisia vertais- ja johtajasuhteita sekä samalla itsenäistyä. Yksi harrastuksien arvokkaimmista anneista on juuri se, että opittuja sekä sosiaalisia että muita taitoja pääsee heti kokeilemaan vertaisryhmässä. Ryhmässä toimiminen auttaa niin ikään sitoutumaan yhteisöön ja näin ollen integroitumaan myös koko yhteiskuntaan. Erilaisten käytännön ja sosiaalisten taitojen oppiminen tukee nuoren kykyä saavuttaa asioita, menestyä elämässä ja myös muodostaa vakaita ihmissuhteita. (Neuman, 2010)

Harrastukset tarjoavat siis kiistatta tärkeitä voimavaroja elämänhallintaan. Lisäksi harrastukset toimivat tehokkaana informaalin eli vapaamuotoisen oppimisen areenana (Neuman, 2010). Harrastustoiminta myös asettaa nuorten tarvitsemia rajoja sekä tukee minän kehitystä ja sosiaalista kasvua tarjoamalla vaihtoehtoisia identiteettejä. Usein luovuus sekä kyvyt arvioida niin omaa kuin muidenkin työtä ja työpanosta kehittyvät, mikä on hyvin tärkeää esimerkiksi myöhemmin työelämässä (Vadeboncoeur, 2006).

Monella nuorella ei kuitenkaan ole ainoatakaan harrastusta. Usein harrastukset jäävät yläkoulun kynnyksellä kaveripiirin tai kouluympäristön muutosten takia. Rahan puute saattaa niin ikään olla este harrastamiselle. Myllyniemen (2009) Nuorten vapaa-aikatutkimuksen ”Aika vapaalla” mukaan 12 prosentilla nuorista ei ole harrastusta. Näistä nuorista enemmistö on alle 15-vuotiaita (Myllyniemi, 2009). Pulkkinen ja Launosen MUKAVA -hankkeeseen liittyneen tutkimuksen (2005) mukaan 61 prosenttia 7–9-luokkalaisista ei ole osallistunut harrastustoimintaan, kuka mistäkin syystä. Harrastuksen lopettamiseen saattaa vaikuttaa se, että harrastukset muuttuvat usein yläkouluun siirryttäessä kilpailu- ja tavoitekeskeisiksi. Yläkoulun alkaessa esimerkiksi jalkapallojoukkueesta saatetaan erottaa edustusjoukkue ja ulkopuolelle jääneiden motivaatio saattaa siksi hiipua.

Harrastustoiminnan ja sosiaalisten suhteiden tukeminen kouluissa olisikin hyvin tärkeää. Monet ovat kuitenkin sitä mieltä, että harrastustoiminta ei kuulu koululle vaan sen suunnittelu ja järjestäminen on muiden tahojen, kuten järjestöjen ja urheiluseurojen, tehtävä. Olisi kuitenkin tärkeää tarkastella asiaa kokonaisvaltaisemmin ja nähdä harrastusten yhteys esimerkiksi sosiaalisiin taitoihin, kouluviihtyvyyteen ja motivaatioon. Täytyy muistaa, että harrastustoimintaakin voi tukea monin eri tavoin. Koulun ei välttämättä tarvitse järjestää itse toimintaa, ainakaan yksin.

Nuorten harrastustoimintaa voidaan tukea esimerkiksi kannustamalla ja kehumalla sanallisesti tai esimerkiksi stipendein. Tärkeintä on harrastuksissa opitun tunnistaminen ja tunnustaminen kouluissa. Tämä tarkoittaa arvon antamista harrastuksissa opituille taidoille, olivat ne sitten mitä tahansa. Nuori voi kehittyä harrastuksissa hyväksi juoksijaksi tai piirtäjäksi, mutta yhtä lailla opitut taidot voivat liittyä esimerkiksi ongelmanratkaisutaitoihin tai sosiaalisiin taitoihin.

Yhteiskunnallisen muutoksen myötä koko nuorten kasvuympäristö on muuttunut. Nykynuoren maailmaa varjostavat erilaiset uhkatekijät, kuten terrorismi, ilmastonmuutos ja maailmanlaajuiset epidemiat. Nuoret joutuvatkin jo varhain pohtimaan miten selviytyä yhä kovenevasta kilpailusta ja sietää lisääntyvää epävarmuutta. (Launonen & Pulkkinen, 2004, 29). Ei pidä

kuitenkaan unohtaa, että muutoksien myötä nuorilla on myös entistä enemmän mahdollisuuksia kokeilla, hankkia elämyksiä ja oppia. Lähes kaikki ovat avoinna ja vaihtoehtoisia tapoja elää ja kasvaa on lukuisia. Onnistumisen kokemusten tarjoaminen, toivon luominen ja luottamuksen säilyttäminen muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa onkin erityisen tärkeää, mutta vaativa tehtävä. Koulun, kodin, vapaa-ajantoimijoiden ja kaikkien muiden nuorten elämään kuuluvien tahojen tulisi ottaa tämä tehtävä vakavasti.

2.3 Kasvatusvastuun jakaminen

Kodin ja koulun yhteistyön kehittämistä on puhuttu viime aikoina paljon. Uusia hankkeita ja toimintaehdotuksia on syntynyt useita. Mielipidekirjoituspalstoilla on ruodittu koulun ja vanhempien reviirejä, mikä vastuualue kuuluu kullekin toimijalle. Vuorovaikutusta ja yhteistyötä palvelemaan on kehitetty esimerkiksi peruskoulussa käytettävä Wilma -järjestelmä, jonka avulla on tarkoitus pitää koti ajan tasalla lapsen tai nuoren koulukuulumisista. Järjestelmään kirjataan tietoja kursseista ja arvosanoista, mutta myös muun muassa oppilaan poissaolot (Helsingin kaupunki, 2011). Kolmikantakeskustelu, jossa on mukana oppilas, opettaja ja huoltaja, on niin ikään askel kohti kasvatusvastuun jakamista koulun ja kodin kesken.

Kasvatusvastuun jakaminen ei tarkoita kuitenkaan pelkästään opettajien ja huoltajien välistä yhteistyötä. Vastuu kuuluu kaikille niin koulun sisäisille kuin ulkopuolisillekin kasvatustyötä tekeville tahoille. Koulun ulkopuolisia tahoja ovat muun muassa järjestöt, kuntatoimijat sekä seurakunta. Yhteistyötä voidaan tehdä monin tavoin ja siinä voi olla monia ulottuvuuksia. Yhdessä voidaan esimerkiksi selvittää oppilaan vahvuuksia, terveydellisiä asioita tai vaikka sosiaalisiin taitoihin liittyviä kysymyksiä. Yhteistyön avulla ongelmiin pystytään tarttumaan ripeästi, mutta yhteistyötä tulisi tehdä myös muista syistä. (Launonen, Pohjola & Holma, 2004, 91–102)

Ulkomailla, kuten Iso-Britannian Kentissä, on koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä saatu hyvin myönteisiä tuloksia. Useaan kouluun on palkattu joko

kokopäiväinen tai osa-aikainen nuorisotyöntekijä, jonka tehtäviin kuuluu esimerkiksi iltapäiväkerho- ja oppilaskuntatoiminta, ryhmäyttäminen ja erilaisissa projekteissa sekä moniammatillisessa yhteistyössä mukana oleminen. Nuorisotyöntekijät tekevät yhteistyötä myös vanhempien ja asukasyhteisöjen kanssa sekä neuvovat nuoria henkilökohtaisesti. (Tasanko, 2007)

Koulussa tehtävän nuorisotyön etuna on myös se, että nuorisotyöntekijöillä on erilainen asema nuoriin kuin opettajilla, ja näin ollen he pystyvät solmimaan tuttavallisemman suhteen nuoriin. Kentiläisissä kouluissa onkin huomattu nuorisotyöntekijöiden vaikuttaneen selvästi oppimistulosten parantumiseen, minkä lisäksi nuorten on todettu muuttuneen iloisemmiksi ja itsevarmemmiksi. (Tasanko, 2007)

Suomessa on niin ikään toteutettu useita hankkeita, joissa koulujen ja nuorisotyön yhteistyötä on pyritty parantamaan. Esimerkiksi Hämeenlinnan KOHO-hankkeen tavoitteena on ollut nuorten koulunkäynnin ja elämänhallinnan tukeminen. Nuorisotyön ja koulutoimen raja-aitoja pyrittiin madaltamaan siten, että nuorisotyöntekijä työskenteli koululla tietyn ajan viikosta osallistuen oppilashuoltoryhmiin, tukihenkilötoimintaan, vanhempainiltoihin ynnä muuhun. Nuorisotyöntekijä eroaa opetushenkilökunnasta siinä, että hän keskittyy ennen kaikkea ohjaustyöhön eikä siis varsinaisesti opeta. Koulussa tehtävän nuorisotyön etuna on myös se, että yhteistyön avulla tavoitetaan lähes kaikki nuoret. (Tasanko, 2007)

Kouvolan kaupungin kouluissa on niin ikään tehty yhteistyötä nuorisotoimen kanssa ja useaan kouluun onkin saatu oma nuoriso-ohjaaja. Yhteistyö alkoi Nuorisotyö koulussa - hankkeesta, mutta toiminta on vakinaistettu ja yhteen kouluun on perustettu nuoriso-ohjaajan virka. Nuoriso-ohjaajan läsnäolo koulun arjessa on koettu kouvola-laiskouluissa korvaamattomaksi. Nuorisotyö on otettu osaksi koulun toimintaa, koska sille oli puhdas tarve – tarvittiin ihminen, jolla on aikaa. (Nuorisotyö koulussa -hanke, 2010)

Kouvolassa on huomattu sama asia kuin Hämeenlinnassa - koulu on hyvä ympäristö nuorisotyölle. Koulussa voidaan tavoittaa lähes kaikki nuoret ja

muutenkaan nuorisotyö ei ole vain vapaa-ajan työtä vaan koulumaailmassa on niin ikään hyvin tärkeää olla mukana. Nuorisotyöntekijät pääsevät paremmin jyvälle nuorten arjesta toimiessaan sekä koulussa että vapaa-ajalla. Vapaa-ajalla saattaa nuoresta saattaa ilmetä taitoja, jotka eivät tule esiin koulussa, tai päinvastoin. (Tasanko, 2007)

Tulevaisuudessa nuorisotyön ja koulun yhteistyölle kaivataan lisää aikaa, tilaa ja resursseja, jotta myös toimintamalleja pystytään yhtenäistämään. Haasteita yhteistyölle ovatkin aiheuttaneet juuri erilaiset toimintakulttuurit sekä resurssipula. Nuorisotyö koetaan helposti uhkana ja nuorisotyöntekijät saatetaan ottaa mielellään vastaan vieraana mutta ei osana koulun henkilökuntaa (Tasanko, 2007).

Nyky-yhteiskunnassa puhutaan paljon yhteistyön tekemisen merkityksestä. Työtä tehdään tiimeissä ja verkostoituminen on edellytys pärjäämiseen niin työelämässä kuin vapaa-ajalla. Kasvatuksen kohdalla reviiirejä kuitenkin edelleen jaetaan ja vuoropuhelu keskittyy lähinnä pakolliseen tiedon siirtoon, kuten keskusteluun poissaoloista. Nuorisotyöntekijöitä on todellisuudessa hyvin harvassa koulussa vaikka pilottikokeiluista on saatu hyviä tuloksia ja oppilaat ovat viihtyneet koulussa paremmin. Kysymys on osittain rajallisista resursseista, mutta kyse saattaa olla myös asenteista.

Vanhaa, maatalousyhteiskunnista tuttua ajatusta siitä, että lasta kasvattaa koko kylä, pitäisi ehkä palautella uudestaan mieliin. Usein vanhemmat tai opettajat eivät ole paikalla silloin kun lapsi tai nuori tarvitsisi neuvoja, tukea tai huolenpitoa. Siipiä kokeillaan vapaa-ajalla, jolloin muiden aikuisten kuin vanhempien rooli korostuu. Koko kylä kasvattajana sisältää vastuun jakamisen lisäksi myös ajatuksen turvallisen kasvuympäristön sekä kasvattajien tukiverkoston luomisesta.

Kasvatusvastuun jakaminen on ilmiönä mielenkiintoinen. Joskus kuulee opettajien sanovan, että opettajilla ei ole aikaa muuhun kuin opettamiseen. Samat opettajat ovat huokaisseet helpotuksesta kun koululle on saatu joksikin aikaa koulunkäyntiavustaja tai nuorisotyöntekijä, joka hoitaa muun muassa ryhmäyttämisen ja käytäväkeskustelut oppilaiden kanssa. Ryhmäyttäminen ja

turvallisen ryhmän rakentaminen on näin ollen ikään kuin ulkoistettu. Tällöin ei voida puhua yhteistyöstä.

Keskeisimpiä asioita kasvatusvastuun jakamisessa on yhteinen päämäärä, johon kaikki osapuolet sitoutuvat. Yhteistyön sujumisen kannalta on tärkeää, että kaikkia osapuolia kuullaan ja sovitaan yhteiset tavoitteet, tehdään toimintasuunnitelma, jaetaan työt sekä päätetään kantaa vastuu toiminnasta ja sen tavoitteista yhdessä. Tällöin voidaan itse asiassa puhua jo kasvatuskumppanuudesta eikä pelkästään yhteistyöstä. (Launonen, Pohjola & Holma, 2004, 91–102)

Olisi muutenkin tärkeää, että kasvatusyhteisöissä, kuten kouluissa, ymmärrettäisiin kasvatusvastuun luonne. Kasvatusvastuu on pohjimmiltaan hyvin samanlaista kuin mikä tahansa tieto – vaikka sen jakaisi toisen kanssa, sitä on itsellä edelleen yhtä paljon.

3 METATAIDOT VOIMAVAROINA KOULUSIIRTYMÄSSÄ

Koulusiirtymät tarjoavat muun muassa mahdollisuuden solmia uusia sosiaalisia suhteita, itsenäistyä ja kasvaa ihmisenä. Siirtymiin onkin hyvä suhtautua voimavarakeskeisesti. Erilaisten voimavarojen ja elämänhallintaan liittyvien taitojen vahvistamiseen olisikin hyvä kiinnittää huomiota hyvissä ajoin, ainakin silloin kun lapsi on kohtaamassa koulusiirtymän. Tässä tutkielmassa tarkastellaan metataitojen kehittymistä koulussa sekä muissa elämäntilanteissa ja -piireissä. Metataidot nähdään voimavaroina, joiden yhteyttä koulusiirtymiin tarkastellaan.

3.1 Mitä metataidot ovat?

Osaamisesta riittää puhetta ja sitä voidaan jaotella monin eri tavoin. Yksi tapa on jakaa osaaminen metataitoihin ja konkreettisiin taitoihin. Metataidot ovat tiedostamattomia taitoja, joita pystyy soveltamaan ja hyödyntämään monenlaisissa tilanteissa eli ne ovat siirrettävissä ympäristöstä toiseen (Nordhaug, 1991). Metataidot ovat tärkeässä roolissa kokonaisuuden hahmottamisessa ja ne auttavat käsiteltävän asian kokonaisvaltaisessa analysoinnissa, jossa kartoitetaan asian vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia (TKK:n Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus, 2001).

Metataitojen yhdet juuret löytyvät ammatillisen koulutuksen puolelta, jossa erikoistumisen rinnalla on alettu panostaa kompetenssiajatteluun (Linturi & Rubin, 2011). Koulun tehtävänä on ohjata ammatti- ja erikoisosaamiseen, mutta näihin liitetään yhä useammin myös erilaisia kompetensseja, kuten kyky avoimeen vuorovaikutukseen sekä jatkuvaan oppimiseen (Linturi & Rubin, 2011). Laajemmin ajateltuna voidaankin puhua myös metakompetensseista.

Nordhaugin (1991) mukaan metakompetenssit ovat ominaisuuksia, jotka ovat muovautuneet tietojen, taitojen ja kyvykkyyksien vuorovaikutuksessa.

Metakompetensseihin kuten -taitoihin liittyy vahvasti refleksiivisyys eli tietynlaisen itseanalyysin tekeminen (Nordhaug, 1991). Tietoisuus omasta toiminnasta, kuten siitä miksi haluaa oppia, on tyypillistä metaosaamista. Metataidot voidaankin nähdä myös oppimaan oppimisen taitoina. Voidaan ajatella, että metataidot auttavat kysymään juuri oikeita kysymyksiä ja ajattelemaan ulos laatikosta (thinking outside the box). (Nordhaug, 1991)

Metakompetensseja ja -taitoja voidaan jakaa edelleen erilaisiin kategorioihin. Metataidot voivat liittyä henkilökohtaiseen kasvuun ja eheyteen, kuten kykyyn tehdä päätöksiä tai ottaa muita huomioon (Nordhaug, 1991). Metataitoja ovat myös suoriutumiseen liittyvät kyvyt, kuten aktiivisuus, oma-aloitteisuus sekä kyky asennoitua positiivisesti (Nordhaug, 1991). Tässä tutkielmassa tarkasteltavat metataidot on jaettu aluksi kahteen laajempaan kategoriaan, joiden alle kuuluu yksittäisiä metataitoja (Kuva 1.). Kategorioiden pohjana on käytetty sekä Nordhaugin jaottelua että Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Oppimisen tulevaisuus 2030 – raportissa asetettuja tavoitteita oppimiselle. Kategoriat edustavat erityyppisiä taitoja vaikkakin ne voivat olla osittain päällekkäisiä ja liittyä luonnollisesti monessa suhteessa toisiinsa.

MINÄ	<p>Ajattelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • analyyttinen ajattelu • kriittinen ajattelu • luova ajattelu • kyky unelmoida • ongelmanratkaisukyky <p>Identiteetti</p> <ul style="list-style-type: none"> • minäkuva • kyky itsereflektioon • kyky muokata identiteettiä
YMPÄRISTÖ	<p>Sosiaaliset taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutustaidot • kommunikointitaidot • ihmiskiinnostus ja -kunnioitus • tunnetaidot <p>Yhteisö</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastuunottokyky • tavoitteellisuus • sopeutumiskyky

KUVA 1. Metataitojen jaottelu tässä tutkimuksessa.

Ensimmäinen Minä -kategoria pitää sisällään sekä ajatteluun että identiteetin rakentamiseen liittyviä metataitoja. Ajatteluun liittyviä metataitoja ovat tässä tutkimuksessa kyky analyyttiseen, kriittiseen ja luovaan ajatteluun sekä ongelmanratkaisukyky. Analyyttisellä ajattelulla tarkoitetaan kykyä jäsenellä asioita ja tilanteita loogisesti. Kriittisellä ajattelulla puolestaan tarkoitetaan kykyä kyseenalaistaa vakiintuneita ajattelutapoja, pohtia omia arvoja sekä uskallusta esittää omia mielipiteitä ja puolustaa niitä (Salovaara, 1998). Luova ajattelu viittaa kykyyn löytää vaihtoehtoja ja tarjota uusia ideoita. Luova ajattelu mahdollistaa totutuista urista poispääsemisen (Heinonen, Klinberg & Pentti, 2011).

Analyyttisen, kriittisen ja luovan ajattelun lisäksi tärkeä ajatteluun liittyvä metataito on kyky unelmoida (Heinonen, Klinberg & Pentti, 2011). Se, että pystyy luomaan mielikuvia paremmasta ja haaveilemaan, on muun muassa perusedellytys tavoitteiden asettamiselle. Ongelmanratkaisukyky luokitellaan tässä tutkielmassa niin ikään ajatteluun liittyväksi metataidoksi. Sillä

tarkoitetaan toisaalta kykyä ennakoida ongelmia ja toisaalta reagoida sellaisien kohdatessa. Ongelmanratkaisuun liittyy myös kyky hahmottaa kokonaisuuksia (Salovaara, 1998).

Minä –kategoriassa on myös identiteettiin liittyviä metataitoja. Minäkuvan rakentamiseen liittyy kyky löytää omia vahvuuksia sekä kyky luottaa itseensä. Minäkuvaan kuuluu myös kyky tunnistaa oma ainutlaatuisuus sekä arvostaa itseään. Identiteettityön kannalta on tärkeää kyetä myös refleктоimaan itseään; tarkastelemaan omaa arvomaailmaa, ajatuksia ja tunteita (Aalberg & Siimes, 2007). Se, että kykenee tunnistamaan, hyväksymään ja hallitsemaan näitä asioita itsessään, on tärkeä identiteetin rakentamiseen liittyvä metataito. Minuus on jatkuvan muutoksen kohteena, joten kyky tehdä identiteettityötä eli kyky muuttaa ja sopeutua muutoksiin sekä samalla kehittää itseään ovat olennaisen tärkeitä taitoja.

Toisessa kategoriassa on luokiteltu metataitoja, joita tarvitaan toimiessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ympäristö -kategorian sisällä on sekä lähiyhteisössä että koko yhteiskunnassa tarvittavia metataitoja. Sosiaaliin suhteisiin liittyviä metataitoja ovat kyky olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä näin ollen kyky toimia osana ryhmää. Kommunikointitaidot ovat tärkeitä taitoja, joita tarvitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa jatkuvasti (Salmivalli, 2005). Sosiaaliin taitoihin liittyvät myös ihmiskiinnostus ja -kunnioitus muita sekä tunnetaidot. Sosiaaliin suhteisiin liittyvät metataidot siis kuvastavat taitoja kiinnostua ihmisistä, keskustella, kuunnella, kunnioittaa ja tulla toimeen muiden ihmisten kanssa.

Yhteisön jäsenyys edellyttää niin ikään erilaisia metataitoja. Tässä tutkielmassa yhteisöön liittyviksi metataidoiksi on luokiteltu tavoitteellisuus, kyky ottaa vastuuta omasta elämästä sekä sopeutua muutoksiin.

Päädyin tällaiseen jaotteluun, koska itse hahmotan metataidot kahdenlaisiksi – yhtäältä sisäisiksi, minään liittyviksi taidoiksi sekä toisaalta ulkoisiksi ympäristön kanssa toimiessa tarvittaviksi taidoiksi. Jaottelu auttaa mielestäni ymmärtämään metataitojen luonnetta.

3.2 Metaosaamisen merkitys

Metatiedon ja -taitojen merkitys kasvaa muuttuvassa yhteiskunnassa jatkuvasti. Enää ei riitä, että tietää jonkun asian. Tiedolle pitää osata tehdä jotain, sitä pitää osata työstää. Tietoa pitää osata muokata ja jossain määrin jopa tuottaa itse. Spesifien tietojen ja taitojen saavuttamisen sijaan voidaankin puhua juuri kompetenssien, ja tarkemmin metakompetenssien saavuttamisesta (Nordhaug, 1991). Ei pidä kuitenkaan unohtaa yksittäisten tietojen ja taitojen merkitystä, koska juuri niistä kompetenssit rakentuvat.

Tähän liittyy vallalla oleva ajatus siitä, että mikään ei tule koskaan valmiiksi vaan aina on kehitettävää ja uutta opittavaa. Hyvä esimerkki on ammattiin opiskeleminen. Ei riitä, että suoritat tarvittavat kurssit, hankit kokemusta työharjoittelussa ja saat tutkintotodistuksen, vaan ammattitaitoa pitää kehittää valmistumisenkin jälkeen koko ajan. Tähän liittyy myös vahvasti ajatus elinikäisestä oppimisesta.

Muutos tiedon määrässä, saatavuudessa ja muokkautuvuudessa on mahdollistanut myös uusien palvelujen ja ammattien syntymisen. Ajatushautomot ja ideapankit, kuten IDEO tai Demos, tekevät metakompetensseja ja – taitoja näkyväksi. Tällaisissa yrityksissä tietoa ja taitoja sovelletaan, yhdistetään ja muokataan, jotta paras mahdollinen ratkaisu löytyisi. Ajatushautomot ovat omiaan myös etsimään ja löytämään tietoa, joka on olennaisen tärkeää nykymaailmassa.

Jatkuva kehittyminen ja tiedon muokkaaminen vaativat erittäin hyviä vuorovaikutustaitoja sekä kykyä hallita ja sietää muutoksia. On tultava toimeen epävarmuuden kanssa. Muokkaaminen ja kehittäminen eivät rajoitu vain esimerkiksi työ- tai kouluoppimiseen. Niin ikään minuus ja identiteetti ovat jatkuvan työstön alla, joka näkyy omien arkipäivän valintojen ja aatteiden kyseenalaistamisena sekä perustelemisena. Metaosaamiselle on siis kiistatta kysyntää.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelmat

Siirtymä alakoulusta yläkouluun edustaa suurta yksittäistä muutosta nuoren koulunpolun aikana. Vaikka yläkoulu sijaitisi fyysisesti lähellä, jopa samassa rakennuksessa kuin alakoulu, on edessä kuitenkin symbolinen siirtymä, jolla on usein vaikutusta muun muassa identiteettiin, ajatteluun ja sosiaalisiin suhteisiin (Pietarinen, 1998).

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisena siirtymä alakoulusta yläkouluun näyttäytyy yhtäältä 7.luokkalaisille nuorille ja toisaalta yläkoulujen rehtoreille. Koulusiirtymät kysyvät erilaisten metataitojen hallintaa, kuten kykyä ottaa vastuuta, sopeutua muutokseen sekä säilyttää positiivinen kuva itsestä. Tutkimuksen tavoitteena onkin lisäksi selvittää miten metataidot esiintyvät siirtymässä alakoulusta yläkouluun.

Tutkimusongelmat tiivistyvät seuraaviin kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. Minkälainen siirtymä alakoulusta yläkouluun on 7.luokkalaisten näkökulmasta?

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaisena siirtymä alakoulusta yläkouluun näyttäytyy 7.luokkalaisille nuorille. Pysin selvittämään löytyykö nuorten käsityksistä jotakin erityistä sekä ovatko nuorten käsitykset hyvästä ja huonosta siirtymästä samanlaisia eli ovatko käsitykset yleispäteviä. Pysin selvittämään myös mitkä tekijät vaikuttavat nuorten käsitykseen hyvästä ja huonosta koulusiirtymästä.

2. Miten metataidot esiintyvät siirtymässä alakoulusta yläkouluun?

Tutkimuksessa haluan selvittää, millaisia metataitoja siirtymävaiheeseen liittyy ja miten ne ilmenevät nuorten pohdinnoissa sekä yläkoulujen rehtorien käsityksissä. Pysin selvittämään ilmenevätkö metataidot siirtymävaiheessa jo opittuina taitoina vai liittyykö siirtymään metaosaamisen puutetta.

3. Millaisena siirtymävaihe alakoulusta yläkouluun näyttäytyy yläkoulujen rehtoreille?

Tavoitteenani on lisäksi selvittää näyttäytyykö siirtymä alakoulusta yläkouluun yläkoulujen rehtoreille jotenkin erityisenä? Haluan tutkimuksessani selvittää, miten rehtorit näkevät siirtymävaiheen toisaalta kouluun tulevien oppilaiden kannalta ja toisaalta kouluinstituution näkökulmasta.

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Pohtiessani tutkimukseni teoreettista viitekehystä päädyin tarkastelemaan elämänhallintataitoja ja erilaisia keinoja, jotka tukevat lapsia ja nuoria siirtymävaiheissa. Aikaisempiin tutkimuksiin perehdyttyäni päädyin tutkimaan erityisesti metataitoja ja niiden yhteyttä siirtymään alakoulusta yläkouluun. Halusin tutkia metataitojen kehittymisen tukemista keinona muun muassa ennaltaehkäistä ongelmia siirtymävaiheessa ja edesauttaa positiivisen minäkuvan syntyä.

Tutkimuksen tarkoitus on pääasiallisesti kuvaileva eli tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin löytämään kiinnostavia piirteitä sekä dokumentoimaan niistä (Hirsjärvi, 1997). Metataitojen käsite on suhteellisen uusi ja niitä ei ole tutkittu kovinkaan paljoa, joten kaikki aihepiiristä saatava tieto on arvokasta.

Tutkimuksessa kerätty aineisto on luonteeltaan sekä määrällistä että laadullista. Aineistoa käsiteltiin pääasiallisesti aineistolähtöisesti eli aineiston sisältöön keskittyen ja sitä jäsentäen. Aineistossa oli kuitenkin yhteyksiä

teoriaan, joten analyysin loppuvaiheessa hyödynnettiin myös teoriasidonnaista analyysia. Tutkimuksessa ei sitouduta tiettyyn tutkimukselliseen viitekehykseen vaan aineistoa muun muassa teemoitellaan realistisen näkökulman mukaan (Hirsjärvi, 2008).

4.2.1 Eläytymismenetelmä

Eläytymismenetelmä (role playing) on tutkimusmenetelmä, jossa vastaajia pyydetään esittämään vapaamuotoinen kuvaus tietyn kehyskertomuksen pohjalta. Kuvauksen, kertomuksen tai tarinan ei tarvitse perustua todellisuuteen tai vastaajan omiin kokemuksiin. Kuvauksen tarkoituksena on pikemminkin tuoda esiin vastaajan käsityksiä asioista, jotka vaikuttavat ihmisten toimintaan kehyskertomuksen mukaisessa tilanteessa. (Eskola 1991, 12.)

Olennaista on, että kehyskertomuksia on enemmän kuin yksi. Kehyskertomus voidaan rakentaa joko niin, että vastaajien tulee viedä kertomuksessa kuvattua tilannetta eteenpäin tai vaihtoehtoisesti kuvata asioita, jotka ovat edesauttaneet kyseessä olevaan tilanteeseen joutumista. (Eskola 1991, 12., Eskola & Suoranta, 2000)

Menetelmän tavoitteena on pyrkiä löytämään toiminnan syitä, ei niinkään kuvaamaan toimintaa. Eläytymismenetelmän avulla on mahdollista tehdä näkyväksi muun muassa vastaajien luonnollista tapaa pohtia vaihtoehtoja sekä harkita eri toimintatapojen valitsemista. (Eskola 1991; Eskola & Suoranta 2005, 111.)

Eläytymismenetelmän avulla on mahdollista jäljitellä kokeellisen tutkimusasetelmaa, mutta parhaiten se soveltuu täydentämään kokeellisia asetelmia. Menetelmä sopii niin ikään pikemmin uuden teorian luomiseen kuin hypoteesien testaamiseen. (Eskola & Wäljas 1992, 212)

Laajankin aineiston kerääminen on eläytymismenetelmällä suhteellisen nopeaa ja vaivatonta. On kuitenkin hyvä muistaa, että kehyskertomukset saattavat toimia huonosti ja vastaaja saattaa vastata ei-toivotulla tavalla. Riskinä niin ikään on, että vastaukset jäävät vajaiksi, pinnallisiksi ja lyhyiksi. On

myös mahdollista, että kirjoittaja kokee, että hänen oletetaan vastaavan tietyllä tavalla tai hän ei vastaa suoraan kysymykseen. (Eskola & Suoranta, 2000)

Tutkimuksen eläytymismenetelmäaineiston keräsin Keski-Uusimaalaisessa noin 40 000 asukkaan kunnassa sijaitsevassa yläkoulussa toukokuussa 2011. Koulussa on yhteensä noin 400 oppilasta ja kuusi 7.luokkaa. Aineisto kerättiin kolmelta 7.luokalta äidinkielen tunnilla. Koulun rehtorin, äidinkielen opettajan sekä oppilaiden oman suostumuksen lisäksi oppilaiden vanhemmilta pyydettiin kirjallinen lupa (liite 2) tutkimukseen osallistumisesta.

Joka toinen oppilas sai tehtäväkseen kirjoittaa kuvauksen, kertomuksen tai tarinan hyvästä koulusiirtymästä ja joka toinen puolestaan huonosta siirtymästä. Kehyskertomukset (liite 1) pysyivät muuten samanlaisina. Kirjoitelmia sain yhteensä 62 kappaletta, joista hyvästä siirtymästä kertovia kirjoitelmia oli 33 ja huonosta 29 kappaletta. Pyysin oppilaita kirjoittamaan paperiin luokan (esim. 7 C), sukupuolen, alakoulun nimen, jossa on yläkouluun tullut sekä varmuuden vuoksi kummasta siirtymästä kirjoittaa. Pyysin merkitsemään kirjoittaako hyvästä vai huonosta siirtymästä, jotta tulkintavirheitä olisi mahdollisimman vähän. Alakoulun nimen pyysin merkitsemään, koska halusin selvittää onko vaikuttaako alakoulun sijainti (taajama-alueella/taajama-alueen ulkopuolella) kokemuksiin siirtymävaiheesta.

Tutkimukseen osallistuneista oli tyttöjä 33 ja poikia 29. Taulukko 1 osoittaa, miten kehyskertomukset jakaantuivat tyttöjen ja poikien kesken.

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistuneet sukupuolen ja kehyskertomuksen mukaan jaoteltuina.

Kehyskertomus	Tytöjä	Poikia	Yhteensä
Hyvä siirtymä	19	14	33
Huono siirtymä	14	15	29
Yhteensä	33	29	62

Eläytymismenetelmällä kerättyä aineistoa käytän hyvän ja huonon siirtymävaiheen ideaalityyppien kuvaamiseen. Lisäksi käytän aineistoa metataitojen tarkasteluun siirtymävaiheessa sekä nostan aineistosta autenttisia lainauksia.

4.2.2 Internet-kysely

Avoimet ja strukturoidut kyselyt muistuttavat teemahaastatteluja muun muassa rakenteensa sekä vastaajien aseman puolesta. Avoimien kysymyksien avulla on mahdollista saada laajemmin selville vastaajien ajatuksia ja mielipiteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 190)

Kyselytutkimuksessa on olemassa monia haasteita, joihin tutkijan tulee varautua. Yhtenä haasteena on tutkijan kontrollin puute, johon tutkija ei periaatteessa pysty vaikuttamaan. Tutkija voi kuitenkin etukäteen arvioida vastaajien motivaatiota ja aikaa vastata kyselyyn, josta on hyötyä kyselyä suunniteltaessa. (KvantiMOTV; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 191)

Kyselyn haasteena on myös se, että mahdollisia lomakkeen virheitä ja vastausten tulkintaan liittyviä väärinymmärryksiä ei pystytä jälkikäteen korjaamaan. Tästä syystä kyselylomakkeen huolellinen suunnittelu ja testaaminen ovat hyvin tärkeitä. Esimerkiksi tarkoilla vastausohjeilla voidaan vähentää vastauksiin liittyviä sekaannuksia. (KvantiMOTV; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 191)

Toinen tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty Internet-kyselyllä (liite 4), jonka teetin yläkoulujen rehtoreille vuonna 2010 ollessani harjoittelussa Nuorten Akatemiassa. Kysely oli osa järjestön toteuttamaa Nuorten tukeminen peruskoulun siirtymävaiheissa hanketta, joka käynnistyi vuonna 2007 Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana. Hankkeen jatko-osa, johon tekemäni kysely kuului, käynnistyi keväällä 2010 ja päättyi saman vuoden loppuun mennessä. Kaikissa kyselylomakkeen laadinnan vaiheissa minua ohjasi harjoitteluohjaajani, joka oli vastuussa koko Nuorten tukeminen peruskoulun siirtymävaiheissa -hankkeesta. Sain häneltä kuitenkin hyvin vapaat kädet

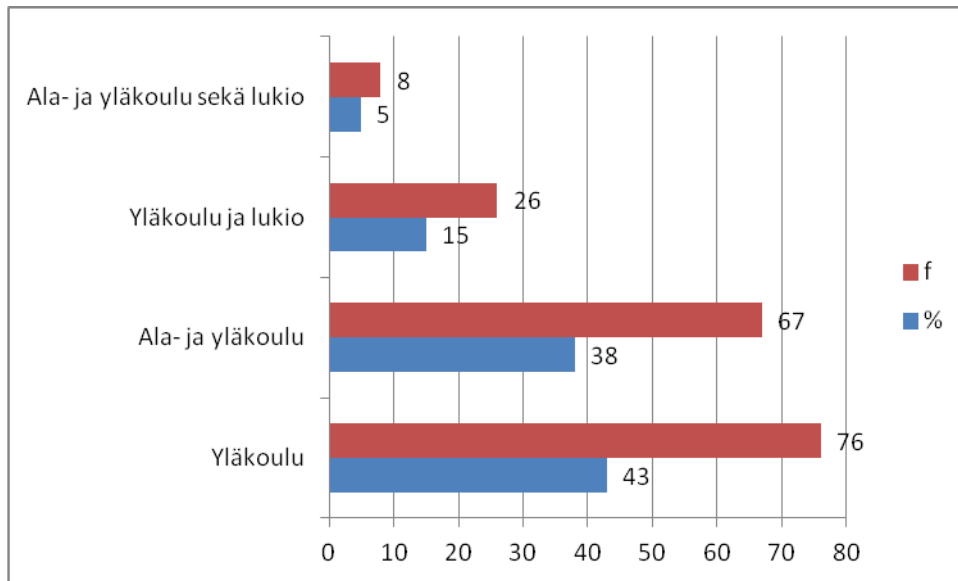
kyselyn suunnitteluun ja toteuttamiseen. Hankkeessa koottu tieto raportointiin ja siitä koostettiin toimenpide-ehdotus yläkouluille (liite 5).

Kysely lähetettiin sähköpostilla kaikille Suomen yläkoulujen rehtoreille, joten erityistä otantaa ei tarvittu. Sähköpostiviestejä lähetettiin lähes 700 kappaletta, joista arviolta noin 100 ei mennyt perille. Kaikkiaan vastauksia saatiin 179 rehtorilta eli kyselyn vastausprosentti oli noin 30.

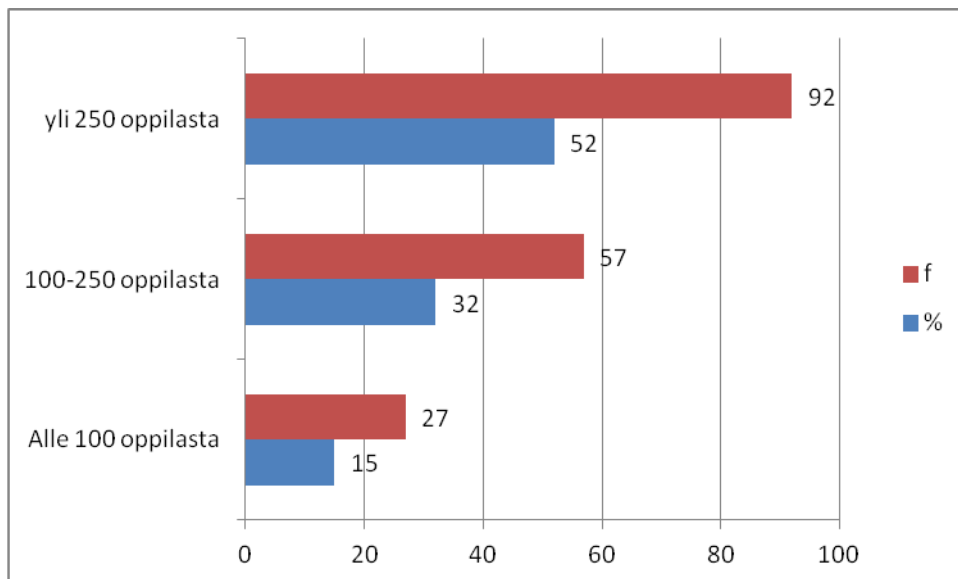
Vastauksia saatiin kattavasti ympäri Suomea, yhteensä 117 paikkakunnalta. Kyselyyn vastanneita oli suhteellisen tasaisesti sekä maaseudulta että kaupungeista. Pääsääntöisesti yhdeltä paikkakunnalta oli vastauksia vain yhdestä koulusta, poikkeuksia olivat tosin esimerkiksi Helsinki, Espoo ja Jyväskylä, joista vastauksia oli paikkakuntaa kohden enemmän. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta otoksen edustavan perusjoukkoa hyvin.

Kyselyssä oli 32 kohtaa, joista 8 oli avoimia kysymyksiä. Loput kohdat olivat joko väittämiä, monivalintakysymyksiä tai kysymyksiä, joiden vastausvaihtoehdot olivat kyllä ja ei. Väittämien vastausvaihtoehtoina olivat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Neutraali, ei samaa eikä eri mieltä -vastausvaihtoehto oli jätetty kokonaan pois, mutta vastaamatta jättäminen oli kuitenkin mahdollista.

Suurin osa vastanneista on rehtorina koulussa, jossa on joko pelkkä yläkoulu tai sekä ylä- että alakoulu. Harvat olivat koulussa, jonka yhteydessä on myös lukio (kaavio 1). Vastaaajista yli puolet on koulussa, jossa on yli 250 oppilasta (kaavio 2). Alle 100 oppilaan kouluista vastanneita puolestaan oli vähiten, noin 15 prosenttia.

KAAVIO 1. Vastaajat jaoteltuina koulun tyyppin mukaan. (N=177, %, f)

KAAVIO 2. Vastaajat jaoteltuina yläkoulun koon mukaan. (N=176, %, f)

Kyselyyn vastattiin hyvin aktiivisesti ja useimmissa kysymyksissä vastaamatta jättäneitä oli vain 1–2. Avoimiin kysymyksiin vastattiin niin ikään vastattu ahkerasti ja monisanaisesti. Jokaiseen avoimeen kysymykseen tuli vähintään 110 vastausta, lukuun ottamatta viimeistä vapaaehtoista kysymystä (Millaisia toimintamalleja koulussanne käytettäisiin nivelvaiheen joustavuuden ja

hallinnan lisäämiseksi, jos resursseja (taloudellisia, ajallisia ym.) olisi riittävästi?), johon tuli vain 50 vastausta. Aineistoa läpikäydessä vastaukset alkoivat toistaa itseään, eivätkä viimeiset vastaukset tuoneet enää uutta informaatiota. Näin ollen voidaan sanoa, että aineisto saturoitui eli kylläytyi.

Vastaukset olivat myös helposti tulkittavissa. Vain muutamassa yksittäisessä vastauksessa saattoi epäillä, että vastaaja on joko lukenut tai ymmärtänyt kysymyksen väärin. Pääasiallisesti vastauksissa ei ollut paljoa hajontaa vaan kyselyyn vastanneet rehtorit olivat suhteellisen yksimielisiä. Merkitseviä eroja ei ollut erikokoisten tai erityyppisten (yläkoulu, ala- ja yläkoulu jne.) koulujen suhteen. Koulujen välillä eroja kuitenkin löytyi paitsi resursseissa myös asenteissa ja ajattelutavoissa, jotka kävivät ilmi avoimissa kysymyksissä.

4.3 Aineiston analysointi

Tutkimuksen aineisto on analysoitu teemoittelemalla, joka on laadullisen aineiston perusanalyysimenetelmä. Teemoittelussa aineisto pilkotaan osiin ja siitä pyritään löytämään keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Lukumäärien sijaan teemoittelussa keskitytään tarkastelemaan teeman sisältöä eli sitä, mitä teemasta on sanottu tai mitä kyseiseen teemaan ajatellaan kuuluvan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006)

Tässä tutkimuksessa aineistoa käsiteltiin pääasiallisesti aineistolähtöisesti. Analyysissa oli kuitenkin yhteyksiä teoriaan, joten analyysissa hyödynnettiin myös teoriasidonnaista analyysia. Aineiston analyysivaiheessa edettiin aluksi aineistolähtöisesti, jonka jälkeen teoriasta nousseita havaintoja ja ajatuksia nostettiin esiin.

Aineistolähtöisessä analyysivaiheessa edettiin siten, että aluksi aineistosta etsittiin kertomuksissa toistuvia asioita ja ilmiöitä. Nämä asiat luokiteltiin alustavasti, jonka jälkeen aineistosta lähdettiin etsimään varsinaisia teemoja. Teemojen muodostamisessa hyödynnettiin taulukointia, koska taulukointi auttaa havaitsemaan aineiston keskeisimmät asiat ja niin ikään

löytämään asioille yhteisiä nimittäjiä eli teemoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Eläytymismenetelmällä kerätty aineisto ei ollut sähköisenä, joten aineistoa käsiteltiin siten, että aineistosta alustavasti syntyneistä teemoista tehtiin taulukko Word-tiedostoon. Kunkin teeman alle alettiin kerätä kyseistä teemaa koskevat kohdat kirjoitelma-aineistosta. Teemoja syntyi aluksi paljon, mutta tiivistämällä ja yhdistämällä, syntyi lopuksi kolme pääteemaa, joita ovat sosiaaliset suhteet, muutos ja epävarmuus sekä vastuu ja vapaus. Taulukossa 2 on esimerkkejä siitä, miten kirjoitelma-aineistosta löytyneistä alkuperäisilmauksista on muodostettu pääteemoja.

TAULUKKO 2. Pääteemojen muodostaminen alkuperäisilmauksien perusteella.

Alkuperäisilmaus	Teema
<i>"Saan varmasti kavereita, koska ole sosiaalinen ja mukava muille ihmisille "</i> Tyttö	Sosiaaliset suhteet
<i>"Kaikkeen uuteen sopeutuminen tuntuu pelottavalta ja vaikealta."</i> Poika	Muutos ja epävarmuus
<i>"On haitteaa tajuta kasvavansa, myös työ lisääntyy, ja vastuu kasvaa."</i> Poika	Vastuu ja vapaus

Teemoittelun avulla muodostettiin myös ideaalityypit hyvästä ja huonosta siirtymästä alakoulusta yläkouluun. Ideaalityypit rakennettiin täysin 7.luokkalaisten kuvausten perusteella, joten niitä ei välttämättä voida pitää todenmukaisina tai ylipäätään mahdollisina kuvauksina siirtymävaiheesta alakoulusta yläkouluun.

Kirjoitelmissa ei puhuta suoraan metataidoista, joten nuorten pohdinnoista on pyritty etsimään viitteitä metataitojen olemassaolosta tai niiden puutteista. Näiden tulkintojen pohjalta tehtiin johtopäätöksiä metataitojen roolista kyseisessä koulusiirtymässä. Siirtymävaiheen ja siinä ilmenevien metataitojen kuvaus on haastavaa, joten sekä siirtymän että metataitojen kuvaamisessa käytetään hyödyksi myös rehtoreille teetettyä kyselyaineistoa.

Yläkoulujen rehtoreilta kerättyä kyselyaineistoa on analysoitu pääasiallisesti laadullisesti. Avoimien kysymyksien vastauksissa on hyödynnetty

niin ikään teemoittelua. Rehtorit vastasivat kyselyyn verkossa, joten aineisto oli jo valmiiksi sähköisessä muodossa. Avoimien kysymyksiä vastauksia käsiteltiin aluksi siten, että ne otettiin kyselyohjelmasta Word-tiedostoon, jossa samaan aihepiiriin kuuluvat asiat korostettiin samalla värillä. Näitä väriluokkia tiivistettiin edelleen ja muodostettiin kuhunkin kysymykseen omat teemat. Taulukossa 3 on esimerkkejä siitä, miten avoimen kysymyksen vastauksia on käsitelty. Taulukossa on käsitelty kysymystä siitä, miten sosiaalista vahvistamista kaipaavat nuoret saadaan mukaan yhteisölliseen toimintaan.

TAULUKKO 3. Teemojen muodostaminen kyselyn avoimien kysymysten vastauksista.

Alkuperäisvastaus	Teema
<i>"Tukioppilastoiminnalla, oppilaskuntatoiminnalla..."</i>	Ohjaus- ja vertaistoiminta
<i>"Opetusryhmiä on jaettu persoonallisuuden piirteiden mukaisiin ryhmiin, jolloin samanhenkiset ovat osan opetuksesta yhdessä."</i>	Ryhmäjako
<i>"Runsaasti mahdollisuuksia olla mukana; kerhot, EU-projektit..."</i>	Osallistaminen
<i>"Hyväksyvän ja kannustavan ilmapiirin luomisella. Erilaisuuden hyväksyminen ja suvaitsevaisuus."</i>	Hyvä ilmapiiri

Strukturoitujen kysymysten osalta vastauksista on hyödynnetty ainoastaan vastaajien lukumäärää sekä laskettuja vastausprosentteja. Tutkimuksen pääpaino on laadullinen ja kyselyaineistosta saatuja lukuja käytetään ainoastaan täydentämään tutkimustuloksia sekä lisäämään tutkimuksen luotettavuutta.

5 TULOKSET

Seuraavassa esitellään tutkimustulokset tutkimusongelmalähtöisesti. Aluksi tarkastelen tutkimuksen tuloksia esittelemällä nuorten käsityksiä alakoulusta yläkouluun siirtymisestä. Esittelen ensin ideaalityypit hyvästä ja huonosta siirtymästä alakoulusta yläkouluun, jotka muodostin 7.luokkalaisten kirjoitelmien pohjalta. Tämän jälkeen tarkastelen lähemmin nuorten kertomuksia 7.luokalle siirtymisestä ja pyrin kuvaamaan, minkälaisena siirtymä heille näyttäytyy.

Kertomuksissa kohtaavat nuorten kokemusmaailma sekä kouluinstituutio. Keskeisiä teemoja nuorten kertomuksissa ovat muun muassa erilaiset tunteet, kuten odotus, epävarmuus ja pelko, kaverisuhteet sekä itsenäistyminen. Kertomuksista erottui kolme pääteemaa, joiden tarkasteluun päätin erityisesti keskittyä. Näitä teemoja ovat sosiaaliset suhteet, muutos ja epävarmuus sekä vastuu ja vapaus.

Nuorten käsityksien tarkastelun jälkeen esittelen metataitoja koskevia tutkimustuloksia. Metataitoihin liittyviä tuloksia käsitellään erityisesti ajattelun, identiteetin, sosiaalisten suhteiden ja yhteisön näkökulmasta. Lopuksi tarkastelen yläkoulujen rehtorien käsityksiä alakoulusta yläkouluun siirtymisestä. Rehtorien käsityksiä tarkastellaan erityisesti sosiaalisen vahvistamisen, siirtymävaiheen erityisyyden ja yhteistyön näkökulmista.

5.1 Nuorten käsityksiä siirtymästä alakoulusta yläkouluun

Keskityn seuraavassa tarkastelemaan nuorten käsityksiä siirtymävaiheesta alakoulusta yläkouluun. Esittelen ensin ideaalityypit hyvästä ja huonosta siirtymästä, jotka muodostin poimimalla kirjoitelmista asioita, jotka nuorten mielestä vaikuttavat siihen, että siirtymä on hyvä tai huono. Etsin kirjoitelmista selityksiä ja syitä nuorten valinnoille ja muodostin niistä yhtenäiset tarinamuotoiset kuvaukset. Ideaalityypit kirjoitin samanlaiseen muotoon, jota 7.luokkalaiset omissa kertomuksissaan käyttivät.

Nuorten kirjoitelmat olivat hyvin samankaltaisia sekä hyvän että huonon siirtymän osalta. Lähes kaikki keskittyivät kirjoittamaan muun muassa kaverisuhteista, koulussa pärjäämisestä, muutoksista, epävarmuudesta ja itsenäistymisestä. Tutkimukseen osallistui tyttöjä ja poikia, jotka tulivat neljästä eri alakoulusta. Sukupuolella tai alakoululla ei ollut merkitystä kirjoitelmien teemoihin. Tytöt kirjoittivat aavistuksen pidempiä kertomuksia kuin pojat, mutta kertomuksien sisältö pysyi samana pituudesta riippumatta.

Kirjoitelmia tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että jokainen kirjoittaja tulkitsee kysymyksen tai tehtävänannon aina itse. Nuoret ovat saattaneet kirjoittaa fiktiivisesti, koska annettu kehyskertomus ei välttämättä kuvastanut omaa siirtymävaihetta ja siihen liittyneitä ajatuksia ja tunteita ollenkaan. Kuitenkin kertomukset kuvastavat jotenkin kirjoittajien minää, kokemuksia ja sitä, miten he maailmaa jäsentävät. Nuoret kirjoittivat kertomuksensa tiettyä tarkoitusta eli tätä tutkimusta varten, joten ne heijastavat tiettyä aikaa ja paikkaa. (Laine, 2001)

Tutkijana olen monillakin tavoin vuorovaikutuksessa nuorten kertomuksien kanssa. Ensinnäkin ohjeistin nuoret kirjoittamaan kertomukset, keräsin kertomukset, toimin lukijana, tulkitelijana sekä kertomuksista koostuvan aineiston esittäjänä. Tuleekin muistaa, että oppilaiden kertomukset ovat sekä kirjoittajien itsensä että minun tulkitsemiani.

Muodostamani tarinat on kirjoitettu kursiivilla, jonka jälkeen avaan niiden sisältöä. Tarkastelen aluksi kertomuksia yleisellä tasolla, jonka jälkeen keskityn tarkastelemaan erityisesti sosiaalisten suhteiden, muutoksen ja epävarmuuden sekä vapauden ja vastuun teemoja. Autenttista 7.luokkalaisten kirjoitelmista otetut lainaukset on merkitty lainausmerkeillä sekä kursiivilla.

5.1.1 Hyvän siirtymävaiheen kuvaus

Olen kuullut kavereiden kokemuksia yläkoulusta enkä malta odottaa, että pääsen sinne itsekkin. 7.luokkalaisena en ole enää alakoulun pikkuinen vaan saan ottaa enemmän vastuu ja päättää itse asioista. Samalle luokalle tulee onneksi muutama kaveri alakoulusta, mutta mahtavaa, että luokalle tulee myös

uusia oppilaita. Olen varma, että saan yläkoulusta paljon uusia kavereita. On mukavaa tutustua myös uusiin opettajiin.

Yläkoulussa alkaa uusia oppiaineita, joita odotan innolla. Jokaisessa oppiaineessa on myös oma aineenopettaja, joka on minusta hyvä asia. On hyvä, että on opettajat vaihtuvat välillä. On myös mukavaa, että meille tulee jaksot – jos, jossain oppiaineessa mokaa, voi parantaa seuraavassa. Aionkin tsempata arvosanoissa, koska arvosanat vaikuttavat tulevaisuuteeni. Muutenkin on mukavaa, että lukujärjestys muuttuu useammin. Silloin ei ainakaan kyllästy.

Tukioppilaat järjestävät diskoja ja muita yhteisiä tapahtumia. Koulussa on myös sohvia, pingispöytä ja limukoneita, joita kaikki saavat käyttää. Olen vakuuttunut siitä, että yläkoulussa on vapaampaa, rennompaa ja mukavampaa niin kuin olen kuullut. Minulla onkin vahva tunne, että yläkoulussa on kivaa.

Uudet ja vanhat sosiaaliset suhteet näyttäisivät olevan olennainen osa hyvää siirtymävaihetta. Nuoret pitävät toisaalta tärkeänä sitä, että vanhat kaverit säilyvät, mutta toisaalta odotetaan uusiin ihmisiin tutustumista ja uusien sosiaalisten suhteiden luomista. Monet kirjoittivat aineenopettajista ja pitivät erittäin hyvänä asiana sitä, että opettajat välillä vaihtuvat. Opettajien vaihtumista toivottiin toisaalta paremman opetuksen vuoksi, mutta myös siksi, että nuoret toivoivat luovansa uusia sosiaalisia suhteita myös koulun aikuisiin.

Kirjoitelmissa nuoret pohtivat paljon koulussa pärjäämistä. Monet tiedostivat, että yläkoulussa pitää itse ottaa enemmän vastuuta, mutta toisaalta he tunnistivat myös vastuun toisen puolen eli vapauden. Monet kirjoittivatkin, että on mukavaa itsenäistyä. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet nuoret ajattelivat, että yläkouluun meneminen tarkoittaa myös tavoitteellisempaan koulunkäyntiin siirtymistä ja pitivät tätä hyvänä asiana. Monet aikoivat parantaa keskiarvoaan, koska tiedostivat, että kouluarvosanoilla alkaa olla merkitystä jatko-opiskelupaikan saamisessa.

”Mä ainakin aion tsempata numeroissa.” Tyttö.

Hyvään siirtymään siis näyttäisi liittyvän tunne siitä, että nuori haluaa ottaa vastuuta ja on valmis kantamaan sen. Se, että nuori valmistautuu itsenäistymiseen, tietää mitä häneltä suunnilleen odotetaan ja pohtii millaisia tavoitteita yläkouluajalle asettaa, näyttää auttavan siirtymävaiheessa.

7.luokkalaisia mietitytti kirjoitelmissa yläkoulun jaksojärjestelmä. Suurin osa piti jaksojärjestelmää hyvänä. Toiset pitivät jaksoja hyvänä muutoksen ja vaihtelun takia. Monet kirjoittivat, että muutos on hyvä, koska silloin ei ehdi kyllästyä. Toiset taas ajattelivat asiaa arvosanojen kannalta. He pitivät jaksoja hyvänä, koska jos jossain jaksossa menisi huonommin ja saisi huonon arvosanan, niin seuraavassa jaksossa olisi mahdollisuus parantaa arvosanaa.

Muutosteema toistui nuorten kirjoituksissa hyvin usein. Hyvään siirtymään näyttäisi vaikuttavan se, että nuori tietää mitkä asiat ovat muuttumassa ja mitä niille voi itse tehdä. Se, miten muutoksesta ja omista mahdollisuuksistaan selviytyä ajattelee, vaikuttaa siirtymään. Jo muutoksessa nähdään jotain hyvää, on siirtymä kirjoituksien mukaan parempi. Useimmat 7.luokkalaiset näkivät muutoksen mahdollisuutena.

”Yläkoulussa voin aloittaa kaiken alusta.” Tyttö.

Hyvään siirtymävaiheeseen liittyy kirjoitelmien pohjalta positiivinen asenne ja usko paremmasta. Nuoret kirjoittivat paljon siitä, kuinka paljon he odottavat pääsevänsä diskoon ja muihin yhteisiin tapahtumiin, joissa on kuuleman mukaan kivaa. Monet halusivat uskoa, että yläkoulussa on vapaampaa, rennompaa ja mukavampaa. Positiivisella asenteella näyttäisi siis niin ikään olevan merkitystä siihen, miten siirtymävaiheen kokeen.

Tunne, että nuoriin luotetaan, näyttäisi liittyvän hyvään siirtymävaiheeseen. Se, että koulussa on sohvia, omat kaapit ja pingispöytiä ovat nuorille merkityksellisiä asioita. Kirjoitelmien pohjalta tällaiset asiat viestivät heille luottamuksesta ja heidän huomioonottamisesta.

Hyvää siirtymävaihetta kuvaa tietynlainen varmuus asioista. Kirjoitelmissa toistuivat muun muassa ilmaukset ”olen varma” ja ”tiedän”. Suurin osa hyvästä siirtymästä kirjoitetuista teksteistä oli kirjoitettu ikään kuin olisi hyvin

varmaa, että asiat tulevat menemään niin kuin on itse ajatellut. Harva esitti omalle ajattelulle vaihtoehtoa.

Onnistuneeseen siirtymään näyttäisi nuorten kirjoitelmien mukaan liittyvän myös oman ajattelun ja toiminnan reflektointi. Monet tiesivät, että yläkoulussa koulu saattaa olla hankalampaa ja vaativampaa. Kirjoitelmissa nuoret purkivat asian paloiksi ja päättivät tehdä lujemmin töitä. Osa reflektoi itseään pohtiessaan uusien sosiaalisten suhteiden luomista. Monet kirjoittivat perustuilta sille, miksi ajattelivat saavansa uusia kavereita. Eräs tyttö kirjoitti esimerkiksi:

”Saan varmasti kavereita, koska olen sosiaalinen ja mukava muille ihmisille.”

5.1.2 Huonon siirtymävaiheen kuvaus

Yläkouluun meneminen pelottaa minua todella paljon. Kaikki muuttuu ja se ei ole kivaa. En haluaisi pois tutusta koulusta, jonka opettajiin ja oppilaisiin olen tottunut. Olen varma, että isossa ja sekavassa yläkoulussa en edes löydä luokkiin.

Kiusaaminen pelottaa minua todella paljon. Olen kuullut mopotuksesta ja olen varma, että minuakin mopotetaan. Mitä, jos en saakaan kavereita ja joudun olemaan koko kolme vuotta yksinäinen. Olisi kamalaa, jos en pääse kenenkään kaverin kanssa samalle luokalle. Minua huolestuttaa myös se, mitä tapahtuu, jos joudun väärään porukkaan ja minut pakotetaan juomaan alkoholia tai polttamaan tupakkaa.

Yläkoulussa koulupäivät ovat pidempiä, työtä ja vastuuta on enemmän, opettajat ovat tiukkoja ja koulunkäynti on muutenkin varmasti vaikeampaa. Pelkään, että arvosanani tippuvat. Minua jännittää, että tulee paljon uusia opettajia, eikä yksi opettaja opeta suurinta osaa ajasta. En tiedä yhtään miten tulen pärjäämään.

Huonossa siirtymässä sosiaaliset suhteet ovat vähintään yhtä keskeisessä roolissa kuin hyvässä siirtymässä. Nuorten kirjoitelmissa toistui huolestuminen

siitä, ettei pääsisi samalle luokalle kavereiden kanssa. Se, että omalla luokalla ei tulisi yhtäkään tuttua, näyttäisi vaikuttavan nuoriin hyvin paljon. Monet kirjoittivat jännittävänsä uusien ihmisten tapaamista ja olivat huolissaan uusien sosiaalisten suhteiden syntymisestä. Epävarmuus siitä, saako kavereita, näyttäisi olevan nuorille hyvin raastavaa.

Nuoret kirjoittivat hyvin paljon myös kiusaamisesta. Kertomuksissaan nuoret reflektoivat itseään ja pohtivat syitä kiusaamiselle. Toiset kirjoittivat olevansa ujoja, toiset ”nörttejä” ja jotkut eivät löytäneet itsestään asioita, joiden takia voisi kiusatuksi joutua, mutta pelkäsivät kiusaamista silti.

Monet huonosta siirtymästä kirjoittaneet olivat huolissaan ns. väärään porukkaan joutumisesta. He pelkäsivät, että yläkoulussa joku pakottaa käyttämään alkoholi, polttamaan tupakkaa tai jopa kokeilemaan huumeita. Nämä asiat huolestuttivat heitä, koska päihteiden käytöllä saattaisi olla vaikutusta muun muassa arvosanoihin.

”Mitä, jos numeroni tippuvat jatkuvan pelon vuoksi. Numerothan vaikuttavat jatko-opintoihin ja siitä työpaikkaan.” Poika

Vastuun lisääntyminen huolestutti niin ikään monia. Nuoria mietitytti mitä tapahtuu, jos he eivät selviydykään vaikeammista kokeista, pidemmistä koulupäivistä ja uusista oppiaineista. Monet pohtivat myös itsenäistymistä. Näyttäisi siltä, että jos nuori ei halua tai koe olevansa valmis itsenäistymään, yläkouluun siirtyminen saattaa tuntua hyvin vaikealta.

”On haikeaa tajuta kasvavansa, työ lisääntyy ja vastuu kasvaa.” Poika

Muutospelko toistui lähes jokaisessa kirjoitelmassa. Monet kirjoittivat, etteivät haluaisi pois tutusta ja turvallisesta alakoulusta, jossa kaikki ihmiset ja toimintatavat ovat tuttuja. Nuoret kirjoittivat myös siitä, että on kurjaa kun kaikki muuttuu. Tulee paljon uusia opettajia ja oppiaineita, koulurakennus on erilainen, kaverit menevät eri luokille, tulee jaksojärjestelmä, käyttöön otetaan Vilma-järjestelmä. jne. Monet totesivat olevansa hyvin epävarmoja siitä, miten he

tulevat pärjäämään. Nuoret kirjoittivat pelkäävänsä, etteivät esimerkiksi opi uuden koulun tavoille, eivätkä edes löydä oikeisiin luokkiin.

Näyttäisi siis siltä, että jos nuori kokee, ettei hänellä ole keinoja selviytyä muutoksesta, siirtymästä tulee nuoren kannalta vaikeampi.

5.1.3 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet niin ikätovereihin kuin muihinkin ihmisiin ovat meille kaikille hyvin tärkeitä. Kavereiden kanssa jaetaan ilot, surut ja salaisuudet. Kavereita tuetaan ja heille kerrotaan ihastuksista ja pettymyksistä. Lapsuuden ja nuoruuden kaverisuhteissa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, kokeillaan omia rajoja ja otetaan etäisyyttä vanhempiin. Sosiaalisten kontaktien avulla pyritään löytämään oma paikka osana yhteisöä.

Salmivallin (2005) mukaan kaverisuhteiden merkitys kasvaakin kouluikäisenä. Niin ikään tässä tutkimuksessa nuoret painottivat sosiaalisten suhteiden merkitystä. Kirjoitelmissa pohdittiin niin uusien sosiaalisten suhteiden rakentamista, vanhojen säilyttämistä kuin mahdollisia ongelmia uudessa kouluympäristössä. Sosiaaliset suhteet mietityttivät niin hyvästä kuin huonosta siirtymästä kirjoittaneita nuoria.

Nuoret, jotka kirjoittivat hyvästä siirtymästä, olivat varmoja siitä, että he saisivat solmittua uusia kaverisuhteita. He niin ikään uskoivat vanhojen suhteiden säilymiseen. Se, mikä oli yhteistä hyvästä siirtymästä kirjoittaneiden kertomuksissa, oli halu tutustua uusiin ihmisiin. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet odottivat innolla tapaavansa uusia luokkakavereita, opettajia ja valmistautuivat mielessään sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin. Eräs 7.luokkalainen tyttö kirjoitti aloittaneensa tutustumisen jo heti tutustumispäivän jälkeen.

”Tulin kotiin ja menin koneelle. Olin pyytänyt facebookissa kaveriksi useimmat uudet luokkalaiseni. Kaisa oli paikalla, menin juttelemaan hänelle..”

Huonosta siirtymästä kirjoittaneita yhdisti pelko yksinäisyydestä. He pelkäsivät kiusaamista ja yksin jäämistä. Kiusaaminen oli kaikissa kirjoitelmissa hyvin

yleinen teema. Kiusaaminen mietitytti nimittäin myös hyvästä siirtymästä kirjoittaneita, mutta erona huonosta siirtymästä kirjoittaneisiin, he uskoivat, että omalla toiminnallaan he välttyisivät kiusatuksi tulemiselta. Huonosta siirtymästä kirjoittaneet eivät puolestaan kokeneet voivansa vaikuttaa kiusaamiseen. Toisaalta huonosta siirtymästä kirjoittaneet eivät välttämättä olleet kovin innostuneita tapaamaan uusia ihmisiä. He olivat tyytyväisiä alakoulun sosiaaliseen ympäristöön.

Nuorten kertomuksissa toistuivat pelot ”mopotuksesta” eli erityisesti 7.luokkalaisten kiusaamisesta ja nöyryyttämisestä. He olivat kuulleet sisaruksiltaan ja kavereiltaan, että 7.luokkalaisille syötetään ruohoa tai pää saatetaan tunkea vessanpönttöön. Kertomuksissa nuoria pelottivat myös jengit, joita he epäilivät kouluissa olevan. Eräs tyttö esimerkiksi kirjoitti:

”Tai jos siellä on joku kaamea jengi, joka kiusaa kaikkia, erityisesti minua.”

Huonosta siirtymästä kirjoittaneita nuoria mietityttivät myös omat sosiaaliset taidot. Pohdinnat siitä, saako yläkoulussa kavereita, olivat hyvin tavallisia. Suurin osa pelkäsi, ettei samalle luokalle tule yhtään tuttua, mutta osa pelkäsi myös sitä, että joutuu vanhojen luokkalaisten kanssa taas samalle luokalle. Nuoret pohtivatkin kirjoituksissaan hyvin paljon sitä, millaiseen luokkaan yläkoulussa päätyy ja millaisen vastaanoton siellä saa.

”Entä jos en ole kovin sosiaalinen, en saa kavereita? Jos kukaan ei pidä minusta?” Tyttö

Kaikille tutkimukseen osallistuneille nuorille sosiaaliset suhteet ja erityisesti kaveri- ja ystävyysuhteet olivat hyvin merkityksellisiä. Sosiaaliset suhteet vaikuttivat hyvin paljon siihen, miten nuoret kirjoittivat siirtymästä. Kehyskertomukset ohjasivat kirjoittamista, mutta nuoret kirjoittivat sosiaaliset suhteista monipuolisesti riippumatta annetusta aiheesta.

5.1.4 Muutos ja epävarmuus

Tämän päivän nuoret ovat tottuneita muutokseen. Elämä on ollut liikkuvaa ja epävarmaa heidän koko ikänsä ja ympäristön jatkuva muutos, kehitys ja liikehdintä edustaakin heille ainoaa todellisuutta. Ei pidä kuitenkaan olettaa, että nuoret eivät kokisi alati muuttuvaa maailmaa ja epävarmuutta stressaavaksi tai epämiellyttäväksi. On itse asiassa hyvin vaikeaa arvioida heidän kykyään käsitellä muutosta.

Yläkouluun siirtymistä käsittelevissä kirjoitelmissa muutos oli yksi eniten nuoria mietityttäneistä asioista. Lähes kaikki kirjoittajista käsitelivät muutoksen teemaa ainakin jollain tavoin. Muutos koettiin kirjoitelmissa joko selvästi hyväksi tai huonoksi asiaksi. Osa nuorista koki, että mitä enemmän asiat ja oma elämä muuttuu yläkouluun siirtymisen myötä sitä parempi. Osa puolestaan tiesi, että yläkouluun siirtymisestä ei aiheudu kovinkaan paljoa muutosta ja piti sitä hyvänä asiana. Osa huonosta siirtymästä kirjoittaneista harmitteli sitä, että juuri mikään ei muutu yläkouluun menemisen takia vaikka olisi toivonut muutosta. Osa esimerkiksi toivoi, ettei joutuisi samalle luokalle vanhojen luokkalaisten kanssa, mutta tiesi niin käyvän.

Huonosta siirtymästä kirjoittaneita ahdistivat yläkouluun siirtymisen myötä tulevat muutokset ja epävarmuus ylipäätään. Osa kirjoitti, ettei haluaisi minkään muuttuvan. Eräs poika kirjoitti esimerkiksi näin:

”Kaikkeen uuteen sopeutuminen tuntuu pelottavalta ja vaikealta.”

Varmuus tai epävarmuus näytti kirjoitelmien perusteella vaikuttavan siirtymään suhtautumiseen. Jos nuoret tiesivät mille luokalle he tulevat menemään, keitä samalle luokalle tulee ja minkälaisia opettajia he tulevat saamaan, he osasivat suhtautua myötämielisemmin muutoksiin. Ainakin he osasivat suhteuttaa muutokset paremmin todellisuuteen.

Monet hyvästä siirtymästä kirjoittaneista nuorista puolestaan kokivat, että yläkouluun siirtyminen edustaa heille uutta alkua ja mahdollisuutta. He pohtivat kirjoituksissaan mitä kaikkea tuleva muutos voikaan tuoda tullessaan.

Osa haaveili uusista kavereista, osa lupasi tehdä lujemmin töitä koulussa. Osa taas päätti aloittaa uuden harrastuksen. Monet kirjoittajat asettivat yläkouluajalle selkeän tavoitteen. Useimmat nuoret esimerkiksi aikoivat korottaa arvosanojaan, jotta jatko-opiskelumahdollisuuksia olisi yläkoulun jälkeen enemmän.

"Aion tehdä paljon töitä ja mun tavoitteena onkin saada keskiarvoksi tasan ysi."

Tyttö

Yläkouluun siirtyminen näyttäytyi monille kirjoittajille selkeästi rajapyykkinä, koska kukaan ei aikonut tehdä muutoksia ennen siirtymistä vaan vasta sen jälkeen. Monet aloittivatkin lauseensa. "Sitten kun olen yläkoulussa..."

Monet hyvästä siirtymästä kirjoittaneista nuorista kokivat, että muutos on virkistävää vaihtelua. Se, että opettajat vaihtuvat, tutustuu uusiin ihmisiin, koulun sijainti vaihtuu, saa enemmän vastuuta ja vapautta, koettiin ihan hyvänä asian. Eräs tyttö esimerkiksi kirjoitti:

"On kiva vaihtaa maisemaa." Tyttö

Siirtymää alakoulusta yläkouluun kuvaavissa kertomuksissa muutos ei haitannut nuoria, jos he keksivät muutoksesta jotain hyvää. Esimerkiksi eräs tyttö kirjoitti:

"Koulumatka pitenee aika paljon, mutta se ei haittaa, koska pyöräillessä kunto ainakin kasvaa."

Se, miten nuoret kokivat muutoksen, vaikutti siihen, miten he ylipäättään suhtautuivat koulun vaihtamiseen. Ne nuoret, jotka kokivat omaavansa riittävästi valmiuksia kohdata muutoksia, suhtautuivat myötämielisesti siirtymään. He olivat niin ikään taipuvaisia kääntämään negatiiviset asiat positiiviseksi. Puolestaan muutokseen vastahakoisesti suhtautuvat olivat

taipuvaisia kääntämään kaikki hyvätkin asiat huonoiksi. Asenteella näyttäisi siis olevan myös hyvin suuri vaikutus siirtymävaiheeseen.

5.1.5 Vastuu ja vapaus

Nuoret tulevat suurien elämänvalintojen eteen varhain. Jo yläkoulun sivuaineita valittaessa opettajat ja vanhemmat ohjaavat nuorten katsetta kohti tulevaisuutta, jatko-opintoja ja työelämää. Arvosanojen ja valintojen merkitystä korostetaan vaikka kerrotaankin, että mahdollisuuksia on pilvin pimein. Ei siis ole yllättävää, että vastuu, vapaus ja itsenäistyminen mietityttävät nuoria. Osa nuorista ottaa itsenäistymisen ja vastuun kiinnostavana haasteena vastaan ja lähtee kehittämään itseään tulevaisuutta varten. Toiset nuoret puolestaan ahdistuvat epävarmuudesta ja pelkäävät epäonnistumista.

Tässä tutkimuksessa vastuu, vapaus ja itsenäistyminen olivat hyvin tavallisia teemoja, joista lähes jokainen nuori kirjoitti. Huonosta siirtymästä kirjoittaneet eivät olleet innoissaan yläkoulussa lisääntyvästä vastuusta. Heille oli tyypillistä pohtia koulutyön määrän lisääntymistä, koulupäivien pitenemistä, mahdollisesti pitenevää koulumatkaa, kokeiden haastavuutta ja opettajien tiukkuutta. Monet tiedostivat kasvavansa ja tiesivät, että sen myötä myös vastuu lisääntyy.

”On haikeaa tajuta kasvavansa, myös työ lisääntyy, ja vastuu kasvaa..” Poika

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet puolestaan halusivat ottaa vastuuta. He niin ikään tiedostivat, että vastuunoton kautta itsenäistyy ja saa vapautta. Näitä nuoria yhdisti myös halu oppia uutta sekä kehittyä. Monet asettivat yläkouluajalle tavoitteita ja odottivat innolla uusia oppiaineita. Eräs hyvästä siirtymästä kirjoittanut tyttö pohti valinnaisaineiden alkamista:

”Uskon että opin paljon uutta ja itselle tärkeitä asioita valinnaisissa aineissa.”

Vastuu näyttäytyi osalle nuorista pelottavana, kun taas osa halusi ottaa lisää vastuuta. Vastuun ottamisella ja sen kantamisella on tärkeä rooli itsenäistymisprosessissa, jota nuoret käyvät läpi. Yhteiskunnan jäsenyys edellyttää vastuunottoa omasta elämästä, mutta jokaisen täytyy kantaa jossain määrin vastuuta myös muista ihmisistä, ympäristöstä ja asioista. Olisikin hyvin tärkeää tukea ja kannustaa nuoria ottamaan asteittain vastuuta muun muassa omasta opiskelusta ja valinnoista. Lisäksi nuoria tulisi kannustaa pohtimaan, minkälaisia vaikutuksia omilla päätöksillä on niin omaan kuin muidenkin tulevaisuuteen.

Vastuun ottamista voi harjoitella monin tavoin. Koulussa vastuun ottamista ja kantamista voi harjoitella esimerkiksi osallistumalla ryhmätyön tekemiseen, teemapäivän suunnitteluun tai vaikka oppilaskunnan toimintaan.

5.2 Metataidot siirtymävaiheessa

Nuorten kirjoitelmissa pohdittiin kaverisuhteita, koulussa pärjäämistä, uusien opettajien kohtaamista, uusien oppiaineiden alkua ynnä muita yläkoulun aloittamiseen liittyviä muutoksia. Hyviä ja huonoja koulu siirtymiä kuvaavissa kertomuksissa nuoret olivat keskittyneet hyvin samankaltaisiin asioihin. Jos hyvässä siirtymässä kirjoitettiin varmuudesta jotakin asiaa kohtaan, huonossa kirjoitettiin epävarmuudesta samaa asiaa kohtaan.

Tutkimukseni yhtenä tavoitteena oli selvittää, miten metataidot esiintyvät siirtymässä alakoulusta yläkouluun. Tarkastelen seuraavaksi nuorten kirjoituksista ilmenneitä metataitoja, jotka olen otsikoinut samalla tavalla kuin tutkimuksen alkuosan taulukossa (taulukko 1).

5.2.1 Ajattelu

"Ajattelen, siis olen" - René Descartes

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneita yhdisti se, että suurin osa tiesi mitä tuleman pitää. He olivat varmoja muun muassa siitä, että samalle luokalle tulee tuttuja kavereita tai siitä, että he tulevat saamaan uusia kavereita. Myös ne kirjoittajat, jotka eivät olleet varmoja siitä, millaisia muutoksia he tulevat kohtaamaan, olivat kuitenkin vakuuttuneita siitä, että heillä on keinoja selvittää muutoksista. Näyttäisi siis siltä, että varmuus, liittyipä se sitten asiantiloihin tai omiin valmiuksiin, vaikuttaa pitkälti siihen, miten asioita kokee. Varmuus tuo turvaa, joka puolestaan auttaa keskittymään olennaiseen.

Kriittinen ajattelu on hyvin tärkeä metataito. Kriittinen ajattelija pyrkii ajattelemaan loogisesti, hyödyntää ajattelussaan kaikkea saatavilla olevaa tietoa ja on avoin uusille näkökulmille (Salovaara, 1998). Huonoa siirtymää koskevissa kirjoituksissa ei ollut käytetty juuri ollenkaan kriittistä tai analyyttistä ajattelua. Nuoret olivat kuulleet yläkouluun liittyviä asioita kavereilta ja sisaruksilta, joita he uskoivat täysin suodattamattomina ja kritiikittömästi. Lähes kaikki huonosta siirtymästä kirjoittaneista olivat kuulleet ikäviä asioita yläkoulusta ja näiden kuulopuheiden varaan he rakensivat käsityksensä yläkoulusta. Esimerkiksi eräs poika, joka suhtautui hyvin negatiivisesti siirtymään, kirjoitti kertomuksessaan näin:

”Olen kuullut, että 9.luokkalaiset ovat julmia ja opettajat ärsyttäviä.”

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet perustivat niin ikään käsityksensä yläkoulusta kuulopuheiden varaan. He olivat kuulleet hyviä asioita yläkoulusta, joka vaikutti positiivisesti sekä heidän käsitykseensä yläkoulusta että ylipäätään heidän ajatteluunsa. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet nuoret eivät nähneet juurikaan huonoa yläkouluun siirtymisessä. Jos heille tuli mieleen jokin huono asia, he käänsivät senkin hyväksi. Esimerkiksi eräs 7.luokkalainen tyttö kirjoitti, että on toisaalta harmi kun koulumatka pitenee, mutta kunto kasvaa kun pyöräilee pidemmän matkan kouluun. Eräs poika puolestaan harmitteli, että yläkoulussa on paljon vaikeampaa kuin alakoulussa. Hän kuitenkin käänsi asian niin, että kun tekee enemmän töitä, oppii enemmän.

Nuoret, jotka kirjoittivat hyvästä siirtymästä, perustivat käsityksensä positiivisten kuulopuheiden varaan, eivätkä he halunneet nähdä mitään huonoa siirtymässä. Toisaalta on hyvä, että heidän ajatteluaan valtasi positiivisuus, mutta heiltä puuttui niin ikään terve kriittisyys kuulopuheita kohtaan. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet toimivat täysin samalla tavalla kuin huonosta siirtymästä kirjoittaneet – he uskoivat kuulemaansa ilman kritiikkiä.

Erona huonosta siirtymästä kirjoittaneisiin, he pyrkivät kuitenkin ajattelemaan analyttisemmin. He purkivat asian osiin ja pohtivat sille ratkaisua. Monet pyrkivät ajattelemaan järkevästi tai kääntämään pelkonsa voitoksi. Esimerkiksi eräs poika, jonka kertomus ajoittui ensimmäiseen kouluaamuun, pohti kertomuksessaan pitkään sitä, miten hän tulee pärjäämään yläkoulussa. Hän tarkasteli asiaa monelta kantilta ja totesi pärjäävänsä hienosti. Lopulta hän kirjoittikin:

”Minua pelotti, mutta kokosin rohkeuteni ja lähdin kaverieni kanssa kouluun.”

Huonosta siirtymästä kirjoittaneille oli vaikeaa löytää ongelmille ratkaisua. He eivät toisaalta nähneet asioille vaihtoehtoja, mutta he eivät olleet valmiita myöskään etsimään niitä. Monet nuorista pelkäsivät, että yläkoulussa kokeet ovat niin paljon vaikeampia ja arvostelu tiukempaa, että he eivät tule yksinkertaisesti pärjäämään. Monet huonosta siirtymästä kirjoittaneista olivat hyvin näköalattomassa tilanteessa. He katsoivat yläkouluun menemistä kapean putken läpi, eikä heillä näyttänyt olevan halua tai rohkeutta laajentaa näkökenttäänsä.

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneita puolestaan yhdisti suhteellisen hyvä ongelmanratkaisukyky. Kun heille tuli mieleen jokin haaste, he pyrkivät aktiivisesti keksimään sille ratkaisun. Jos he esimerkiksi olivat huolissaan siitä, että yläkoulussa opiskelu on vaikeampaa, he päättivät tehdä kovemmin töitä.

Ongelmanratkaisu tapahtuu usein prosessin kautta. Ensin ongelma tulee huomioida ja tunnistaa. Sen jälkeen ongelmaa määritellään, tarkastellaan ja sen ratkaisemiseksi asetetaan tavoitteet. Vasta tämän työn jälkeen ryhdytään ongelman ratkaisuun. (Cassidy & Long, 1996) Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet

nuoret toimivat ongelmiansa ja haasteidensa kanssa juuri näin. He tunnistivat mahdollisen ongelman, työstivät sitä ja vasta vaihtoehtojen puntaroinnin jälkeen he esittivät ratkaisunsa.

Yksi tärkeä metataito on kyky unelmoida (Heinonen, Klinberg & Pentti, 2011). Unelmointi ja haaveilu liittyvät itsensä motivointiin, tavoitteiden asettamisen sekä positiivisen ajattelun ylläpitämiseen. Nuorten kirjoitelmissa haaveiltiin tai unelmoitiin hyvin vähän. Ainoastaan muutamat hyvästä siirtymästä kirjoittaneet suuntasivat katsettaan pidemmälle tulevaisuuteen. He haaveilivat mopokortista, jatko-opiskelupaikoista ja pohtivat muun muassa arvosanojen vaikuttamista lopulta työpaikan löytymiseen. Huonosta siirtymästä kirjoittaneet olivat puolestaan hyvin kiinni nykyhetkessä ja lähitulevaisuudessa. He eivät ajatelleet pidemmälle kuin koulun alkuun. Hyvin harva huonosta siirtymästä kirjoittaneista pohti koko yläkouluaikaa. He pohtivat selviytymistään yläkoulussa, jos siellä on todellisuudessa niin kamalaa kuin miltä se heistä sillä hetkellä tuntui.

”Jos en pidäkään yläasteesta ja joudun käymään sitä kolme vuotta?” Tyttö

Nuorten kertomuksien ja kuvauksien perusteella näyttäisi siltä, että sekä hyvästä että huonosta siirtymästä kirjoittaneiden nuorten ajatteluun liittyvissä metataidoissa olisi vielä kehittämistä. Osa hyvästä siirtymästä kirjoittaneista nuorista osoittautui taitaviksi ongelmanratkaisijoiksi ja analyytikoiksi, kun taas valtaosa huonosta siirtymästä kirjoittaneista ei nähnyt haasteellisille tilanteille minkäänlaisia vaihtoehtoja.

Nuorten kertomuksista nousi selvästi esiin kritiikittömyys kuulopuheita, juoruja ja tarinoita kohtaan. Niin hyvästä kuin huonosta siirtymästä kirjoittaneet uskoivat suodattamatta sen, mitä heille oli sanottu yläkoulusta, yläkoulun opettajista, oppilaista ja ruuasta. Nuoret perustivat oman käsityksensä täysin sen tiedon varaan mitä kaverit, sisarukset ja tutut olivat sanoneet. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet olivat kuulleet pääasiallisesti positiivisia asioita ja huonosta siirtymästä kirjoittaneet puolestaan negatiivisia asioita. Nuorten kriittisen ajattelun kehittämiseen olisi siis äärimmäisen tärkeää kiinnittää

huomioita jo alakoulussa. Terve kriittisyys ja se, että luottaa omaan ajatteluunsa, auttaisi varmasti suhtautumaan ja selviämään monenlaisista muutoksista joustavammin. Näin ollen nuoret säästyisivät turhilta huolilta ja toisaalta myös suurilta pettymyksiltä.

5.2.2 Identiteetti

”Ihminen, tunne itsesi! Se on kaiken elämänviisauden alku.” – Sokrates

Monet nuoret avasivat kertomuksissaan käsitystään omasta itsestään. Huonosta siirtymästä kirjoittaneita yhdisti huoli siitä, etteivät he riitä omana itsenään. Monet heistä pelkäsivät tulevansa kiusatuksi esimerkiksi jonkun ulkonäköön liittyvän asian tai ujouden takia. Eräs poika pelkäsi kertoa ratsastusharrastuksestaan, koska epäili sen johtavan kiusaamiseen yläkoulussa. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet olivat niin ikään huolestuneita kiusaamisesta, mutta uskoivat itseensä ja siihen, että löytävät varmasti kavereita.

Huonosta ja hyvästä siirtymästä kirjoittaneita erotti se, miten riittäviksi he itsensä kokivat. Huonosta siirtymästä kirjoittaneet kokivat olevansa riittämättömiä joko oman persoonallisuutensa tai älykkyytensä takia. He eivät joko kokeneet olevansa ihmisenä riittävän kiinnostavia ja sosiaalisesti taitavia tai sitten he eivät kokeneet hallitsevansa riittävän hyvin koulun oppiaineissa tarvittavia taitoja. Osa nuorista oli sitä mieltä, että heiltä puuttui niin sosiaalisia kykyjä kuin muitakin taitoja. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet puolestaan luottivat omaan itseensä. He luottivat siihen, että saavat kavereita, pärjäävät ja ovat aivan riittäviä sellaisenaan.

Nuorten kirjoituksissa oli tavallista myös pelko epäonnistumisesta. Monet huonosta siirtymästä kirjoittaneista olivat hyvin varmoja siitä, että he eivät tule pärjäämään yläkoulussa, koska siellä opiskelu on paljon vaativampaa. Nuoret kirjoittivat myös olevansa huolissaan siitä, etteivät omat kaverit enää haluaisikaan olla heidän kavereitaan yläkoulussa. Monet kirjoittivat, että iso ja sekava koulurakennus ahdisti heitä. He pelkäsivät, etteivät löydä luokkiin, myöhästyvät tunneilta ja jäävät jälki-istuntoon. Huonosta siirtymästä

kirjoittaneiden kertomuksien läpi kulki jatkuva huoli epäonnistumisesta ja itsensä nolaamisesta. He eivät ajatelleet, että uusiin ihmisiin tutustuu ja koulun käytänteisiin oppii ajan kanssa.

Huonosta siirtymästä kirjoittaneilla näyttäisi olevan haasteita luottaa itseensä ja omaan riittävyyteen. Kysymys saattaa olla heikosta itsetunnosta, joka vaikuttaa koko ajatusmaailmaan. Toisaalta epävarmuus ja epäusko itseen saattaa olla luonnollinen vaihe itsenäistymisprosessia, jota yläkouluun siirtyvät nuoret käyvät.

Nuoret kirjoittivat myös ajatuksistaan itsenäistymistä kohtaan. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet kokivat itsenäistymisen hienona asiana. He odottivat innolla sitä, että he voivat itse päättää enemmän asioista ja toisaalta nauttia vastuun tuomasta vapaudesta. Jotkut kirjoittivat, että on mukavaa päästä yläkouluun, koska silloin ei ole enää lapsi. Erityisesti pojat odottivat kasvavansa, jotta saisivat hankkia esimerkiksi mopo- tai kevytmootoripyöräkortin.

Huonosta siirtymästä kirjoittaneita itsenäistyminen puolestaan ahdisti. He kokivat, että on haikeaa tajuta kasvavansa. Monet kirjoittivat, että vastuun lisääntyminen on kurjaa, eivätkä he nähneet itsenäistymisessä juuri mitään hyvää. Monet kirjoittivat, etteivät haluaisi pois tutuista ja turvallisista ympyröistä. Se, että nämä nuoret eivät halunneet muuttua, saattaa liittyä siihen, ettei heillä ole riittävästi valmiuksia sopeutua uusiin tilanteisiin sekä ottaa ja kantaa vastuuta. Toisaalta tämä saattaa liittyä siihen, että heillä on vääristynyt kuva omista kyvyistään ja valmiuksistaan.

Eräs mielenkiintoinen asia nousi esille niin hyvistä kuin huonoistakin kirjoitelmista. Nimittäin se, että nuoret pitivät omaa itseä ja omaa roolia suhteellisen muuttumattomana. Etenkin huonosta siirtymästä kirjoittaneiden kertomuksissa oli tyypillistä, että oma itse nähtiin hyvin pysyvänä. Jos joku asia oli huonosti tai hyvin, sille ei nähty vaihtoehtoja. Esimerkiksi monet pelkäsivät joutuvansa huonoon tai väärään seuraan yläkoulussa, mutta kukaan ei kokenut, että omilla päätöksillä ja toiminnalla voisi tilanteeseen vaikuttaa. Nuoret eivät myöskään kokeneet, että he itse kehittyisivät. Monet olivat huolissaan vaikeammista kokeista, mutta he eivät ajatelleet, että he oppivat myös koko ajan uusia ja vaikeampia asioita.

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneita puolestaan yhdisti tietynlainen itsereflektiivisyys. He pohtivat omia valintojaan, ajatuksiaan ja muistelivat omaa menneisyyttään. Eräs hyvästä siirtymästä kirjoittanut poika esimerkiksi oli huolestunut siitä, löytääkö hän yläkoulussa luokkiin, koska koulu vaikuttaa niin sekavalta, mutta päätyi kuitenkin järkeilemään:

"...näyttihän ala-astekin silloin isolta ja sekavalta kun menin sinne. Miksen mä siis oppis liikkumaan yläasteellakin."

Nuoret kirjoittivat kertomuksissaan auki omaa identiteettityötään. He avasivat sisäistä dialogia, johon liittyi pohdintoja ulkonäöstä, omista sosiaalisista taidoista ja omasta riittävydestä. Huoli siitä, että riittääkö oma osaaminen, persoonallisuus ja ulkokuori uudessa ympäristössä, seurasi huonosta siirtymästä kirjoittaneiden kertomuksia. Samat teemat löytyivät hyvästä siirtymästä kirjoittaneiden kertomuksista, mutta ne olivat positiivisemmassa valossa. Yläkouluun meneminen avasi hyvästä siirtymästä kirjoittaneille uusia mahdollisuuksia ja kokemuksia.

Tällaisen sisäisen dialogin auki kirjoittaminen on oiva merkki identiteettityöstä ja niin ikään metataitojen aktiivisesta käytämisestä. Nuorilla on selkeästi kyky reflektoida omaa toimintaa ja ajattelua, mutta sitä kykyä olisi tärkeää myös kehittää edelleen.

5.2.3 Sosiaaliset suhteet

"Ystävä on toinen minäni" - Pythagoras

Kaverisuhteet ja suhteet opettajiin olivat hyvin näkyvä teema sekä hyvästä että huonosta siirtymästä kirjoittaneiden kertomuksissa. Sosiaaliset suhteet ovat erittäin tärkeitä nuorille, joka käy ilmi myös lukuisista muista tutkimuksista (esim. Salmivalli, 2005; Myllyniemi, 2009). Hyvästä siirtymästä kirjoittaneille oli tyypillistä omiin vuorovaikutus- sekä kommunikointitaitoihin luottaminen. He olivat selkeästi myös kiinnostuneita ja innostuneita tapaamaan uusia ihmisiä.

”En pelännyt yläasteen alkua, koska tiesin, että saisin paljon uusia ystäviä.”

Poika

Huonosta siirtymästä kirjoittaneita jännitti yleensä se, jos uudelle luokalle ei tule yhtään vanhaa kaveria tai tuttua, mutta hyvästä siirtymästä kirjoittaneita tämäkään ei tuntunut liikaa häiritsevän. Eräs hyvästä siirtymästä kirjoittanut tyttö kuvasi tuntemuksiaan näin:

”Minua ei haittaa vaikka luokalleni ei tule yhtään vanhaa luokkalaistani, koska silloin voin saada lisää uusia kavereita, joita en tunne entuudestaan.”

Huonosta siirtymästä kirjoittaneet puolestaan eivät uskoneet omiin vuorovaikutustaitoihinsa vaan he ajattelivat tulevansa kiusatuiksi tai syrjityiksi erinäisistä syistä. ”Entä, jos kukaan ei pidä minusta?” oli hyvin tavallinen lause nuorten kirjoituksissa. Huonosta siirtymästä kirjoittaneita jännitti lisäksi uusiin ihmisiin tutustuminen. Osa heistä jopa kirjoitti, ettei haluaisi ollenkaan tutustua uusiin ihmisiin vaikka pelkäsi samalla yksinäisyyttä.

On tavallista, että itseen ja omiin taitoihin suhtaudutaan kriittisesti ja se on jossain määrin suotavaakin. Huonosta siirtymästä kirjoittaneet nuoret suhtautuivat itseensä kuitenkin niin kriittisesti, että ulkopuolisesta lukijasta heidän käsityksensä omasta itsestä tuntuivat suhteellisen epärealistisilta. Lisäksi nämä nuoret suhtautuivat hyvin kriittisesti myös muihin ihmisiin. He kuvasivat esimerkiksi uusia luokkalaisia ja opettajia ilkeiksi ja ankariksi. Nuoret, jotka kirjoittivat hyvästä siirtymästä, puolestaan uskoivat luokkakavereista juuri päinvastaista. He halusivat uskoa siihen, että uudet luokkalaiset ja opettajat ovat mukavia ja tutustumisen arvoisia.

Sosiaaliset suhteet ovat nuorille hyvin tärkeitä ja näyttävät määrittelevän myös yläkouluun siirtymistä. Vuorovaikutus- ja kommunikointitaidoille on siis kysyntää. Tähän tutkimukseen osallistuneista nuorista osa luotti omiin sosiaalisiin taitoihinsa ja kaverisuhteisiinsa, mutta näin

ei ollut kaikkien kohdalla. Sosiaalisten taitojen kokonaisvaltaista kehittämistä siis kaivataan.

Vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot ovat tärkeitä sosiaalisessa kanssakäymisessä (Salmivalli, 2005), mutta ilman ihmiskiinnostusta ja –kunnioitusta näitä taitoja ei pääse juurikaan harjoittamaan. On siis olennaisen tärkeää, että lapset ja nuoret voivat kasvaa sellaisessa ympäristössä, jossa kunnioitetaan ja arvostetaan ihmisyyttä sekä kannustetaan uteliaisuuteen kanssaihmiä kohtaan.

5.2.4 Yhteisö

”Etten vain eläisi elämäni vaan myös loisin sitä.” – Johann Wolfgang von Goethe

7.luokkaisten nuorten kertomuksissa esiintyi tavoitteellisuutta, halua ottaa vastuuta sekä kykyä sopeutua, mutta myös näiden asioiden puutetta. Kuten muidenkin metataitojen osalta hyvästä siirtymästä kirjoittaneilla oli enemmän metaosaamista kuin huonosta siirtymästä kirjoittaneilla.

Huonosta siirtymästä kirjoittaneet eivät yleisesti ottaen halunneet ottaa enempää vastuuta, eivätkä he myöskään pystyneet asettamaan itselleen tavoitteita. He olivat huolestuneita muutoksista, eivätkä kokeneet pystyvänsä sopeutumaan uusiin tilanteisiin kovinkaan hyvin. Eräs poika kuvasi tuntemuksiaan näin:

”Kaikkeen uuteen sopeutuminen tuntuu pelottavalta ja vaikealta.”

Nuoret, jotka kirjoittivat hyvästä siirtymästä, olivat puolestaan hyvinkin päämäärätietoisia ja tavoitteellisia. He pohtivat paljon koulumenestyksen vaikutuksia jatko-opiskeluihin ja muutenkin tulevaisuuteen. Heidän kirjoituksissaan viitattiin jopa työllistymiseen tulevaisuudessa. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneita yhdisti myös halu ottaa ja kantaa vastuuta. Monet tiesivät, että heiltä odotetaan ja vaaditaan yläkoulussa enemmän kuin

alakoulussa, mutta se ei haitannut heitä. Pikemminkin he ottivat odotukset ja vaatimukset haasteina vastaan ja päättivät suoriutua vielä paremmin kuin aikaisemmin.

”Yläasteelle siirtyminen merkitsee paljon jatkopaikkaa ajatellen, joten päätin aloittaa kunnan tsemppaamisen.” Tyttö

Hyvästä siirtymästä kirjoittaneet olivat niin ikään valmiimpia sopeutumaan tuleviin muutoksiin. Se, että koulumatka pitenee tai lyhenee, opettajat ovat uusia ja heitä on enemmän, tulee uusia oppiaineita tai se, että siirrytään jaksojärjestelmään, ei heitä haitannut. He käänsivät ikävät asiat positiivisiksi ja muutos toi heille mukanaan aina myös jotain hyvää. Hyvää saattoi olla esimerkiksi se, että kunto kasvaa pyöräillessä pidempää koulumatkaa tai se, että vastuun lisääntymisen kautta saa myös enemmän vapautta.

Kaikkia nuorten kirjoituksia yhdisti se, että ne olivat hyvin minäkeskeisiä. Kysymyksen asettelu toki ohjasi kirjoittamaan itsestä, omista valinnoista ja ajatuksista, mutta nuoret eivät kirjoittaneet lainkaan itsestään osana yhteisöä. Sekä alakoulun että yläkoulun luokka näyttäytyi itsestä erillisenä. Nuoret eivät käyttäneet ilmauksia, jotka olisivat kertoneet yhteisön jäsenyydestä, kuten ”meidän luokka” tai ”meidän koulu.”

Perusopetuksen tavoitteena on edistää niin yksilön kasvua kuin tukea nuorten kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen (Opetushallitus, 2012). Yhteiskunnan tai minkä tahansa yhteisön jäsenyyteen liittyvät taidot, kuten sopeutumiskyky, tavoitteiden asettaminen ja vastuunkanto, näyttäisivät tämän tutkimuksen valossa kaipaavan lisäharjoitusta. Hyvästä siirtymästä kirjoittaneista nuorista valtaosa osasi asettaa tavoitteita, jonka lisäksi he halusivat ottaa vastuuta ja uskoivat sopeutumiskykyynsä. Huonosta siirtymästä kirjoittaneilla näitä taitoja ei näyttänyt olevan juuri lainkaan.

5.3 Yläkoulujen rehtoreiden käsityksiä siirtymävaiheesta

Tarkastelen seuraavassa yläkoulujen rehtoreiden käsityksiä yläkouluun siirtymisestä. Tarkastelen heidän näkemyksiään siirtymästä toisaalta oppilaiden ja toisaalta kouluinstituution näkökulmasta. Tarkastelun pohjana on kyselyaineisto, josta olen valinnut nimenomaan siirtymävaihetta, sosiaalista vahvistamista sekä kasvatusvastuun jakamista koskevia monivalinta- ja avoimia kysymyksiä.

5.3.1 Sosiaalinen vahvistaminen yläkoulussa

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vahvistaa nuorten elämäntaitoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä (Sosiaaliportti, 2012). Elämäntaitojen voidaan ajatella olevan lähes synonyymejä metataidoille. Ne ovat taitoja, jotka liittyvät niin ikään ajatteluun, identiteettiin ja yhteiskunnan jäsenyyteen.

Yläkoulujen rehtoreilta kysyttiin heidän näkemystään siitä, ymmärtävätkö koulun opettajat, että vahva sosiaalisten suhteiden tukeminen ennaltaehkäisee koulukiusaamista. 95 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että ymmärtävät. Rehtoreilta kysyttiin myös kokevatko he, että sosiaalista vahvistusta kaipaavat nuoret saadaan koulussa mukaan yhteisölliseen toimintaan. Vastaajista 67 prosenttia oli sitä mieltä, että kyllä saadaan. Rehtoreita pyydettiin kertomaan miten sosiaalista vahvistusta kaipaavat nuoret aktivoidaan osallistumaan yhteiseen toimintaan. Erilaisia keinoja löytyi hyvin paljon. Jaoin rehtoreiden vastaukset kahteen kategoriaan, opetuksessa käytettäviin keinoihin sekä koulun toimintakulttuuriin liittyviin keinoihin (taulukko 4). Opetuksessa käytettävät keinot jaoin vielä osallistamisen, yhteisöllisyyden, ryhmäjaon, hyvän ilmapiirin sekä erilaisten hankkeiden kategorioihin. Koulun toimintakulttuuriin liittyvistä keinoista nousivat esille tapahtumat, yhteistyö, turvallinen ilmapiiri, harrastusmahdollisuudet, oppilashuoltoryhmä sekä ohjaus- ja vertaistoiminta.

TAULUKKO 4. Kyselyyn vastanneiden rehtorien ajatuksia sosiaalista vahvistusta kaipaavien nuorten ottamisesta mukaan yhteisölliseen toimintaan koulussa.

Opetuksessa käytetyt keinot	Koulun toimintakulttuuriin liittyvät keinot
<ul style="list-style-type: none"> • Osallistaminen. Esim. oppilaiden omat projektit, ryhmätyöt sekä tiimit, joissa on mukana opettajia ja oppilaita • Yhteisöllisyys. Esim. yhteinen toiminta myös yli luokkarajojen sekä yhteisten tavoitteiden asettaminen • Ryhmäjako. Opetusryhmiä saatetaan esim. sekoittaa tai luokat voidaan perustaa siten, että parhaat kaverit pääsevät samalle luokalle. • Hyvä ilmapiiri. Hyvää ilmapiiriä pyritään luomaan esim. kannustuksen, tuen, luottamuksen, kuuntelemisen ja ykilön kunnioituksen avulla. • Erilaiset hankkeet. Esim. Friends-ohjelma, KELPO-hanke, Hesän Nuorten Ääni, Kiva-koulu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumat. Esim. ryhmäytys- ja niveltämisspäivät, leirikoulut, teemapäivät • Yhteistyö. Esim. järjestöjen, nuorisotoimen ja kodin kanssa. • Turvallinen ilmapiiri. Esim. avoin vuorovaikutus, koulun kodinomaisuus, kiusaamisen nollatoleranssi, negatiivisuudesta irrottautuminen. • Harrastusmahdollisuudet. Koulussa pyritään järjestämään kurseja ja kerhoja sekä tarjoamaan tiloja harrastuksille. • Oppilashuoltoryhmä. Oppilashuoltoryhmässä pohditaan keinoja tukea oppilaita. • Ohjaus- ja vertaistoiminta. Esim. opot, mentorit, tuutorit, tukioppilaat, Versot eli vertaissovittelijat, oppilaskunta

Kouluilla näyttäisi olevan hyvin paljon erilaisia keinoja tukea sosiaalista vahvistamista. Monet rehtorit painottivat vastauksissaan yhteisten tapahtumien merkitystä etenkin 7.luokan syksyllä. Rehtorit näkivät merkityksellisenä myös oppilaiden osallistamisen. He kokivat, että on tärkeää antaa oppilaille mahdollisuus ottaa vastuuta ja osallistua. Monet pitivät erityisen tärkeänä yhteisten tavoitteiden asettamista. Eräs rehtori esimerkiksi kirjoitti:

”Asettamalla toiminnalle tavoitteita, joita nuoret kokevat itselleen tärkeiksi, ja antamalla heille tehtäviä, joissa he voivat osoittaa vastuullisuuttaan.”

Yläkoulujen rehtorit pitivät myös yhteistyön tekemistä muiden tahojen kanssa hyvänä tapana tukea sosiaalisten suhteiden syntymistä. Koulut ovat mukana erilaisissa hankkeissa, kuten KiVa-koulu ja Friends-ohjelma, joista saatavia materiaaleja ja tuntisuunnitelmia hyödynnetään opetuksessa. Kouluissa tehdään yhteistyötä muutenkin muun muassa järjestöjen, kodin sekä nuorisotoimen kanssa. Erityisesti nuorisotoimen kanssa tehtävää yhteistyötä rehtorit pitivät hyvänä ja toimivana.

”Nuorisotyö jalkautuu koulullemme. Yhteisöllisyyden teemalla toteutettavat ryhmäytyspäivät ovat osa moniammatillista toimintaa, johon osallistuvat seurakunta, tukioppilaat, oppilaskunta, nuorisotoimi, VPK jne.” Yläkoulun rehtori

Erilaisten yhteistyötahojen kanssa toimimalla kouluihin on järjestetty muun muassa kerhoja, kursseja ja muita harrastusmahdollisuuksia. Osa rehtoreista kertoi kouluympäristöön liittyvän harrastustoiminnan toimivan erittäin hyvin, osa taas totesi, ettei kerhoihin saada millään osallistujia.

Rehtorit kirjoittivat myös hyvän ilmapiirin merkityksestä. Monet totesivat, että luottamuksellinen, jokaista yksilöä kunnioittava ja kuuleva ilmapiiri on olennaisen tärkeää. Yläkoulujen rehtorit pitivät avoimuutta tärkeänä niin oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa kuin oppilaiden ja opettajien välisessä kanssakäymisessä.

”Koulussa on luottamuksen ilmapiiri ja hyvä yhteishenki ja jokaista yksilöä, lasta, nuorta ja aikuista kunnioitetaan.” Yläkoulun rehtori

Monet rehtoreista painottivat myös hyvän ohjauksen merkitystä nuorten tukemisessa. Ohjaajina voivat toimia opinto-ohjaajat, mutta myös vertaiset. Hyvin monet mainitsivatkin tärkeänä sosiaalisen vahvistamisen muotona

vertaistoiminnan, jolla tarkoitetaan muun muassa tukioppilas-, vertaissovittelija- ja tutortoimintaa.

Osa kyselyyn vastanneista rehtoreista oli kuitenkin sitä mieltä, että sosiaalinen vahvistaminen ei onnistu koulussa. Muutamit rehtorit kirjoittivat esimerkiksi siitä, että koulu on liian iso ylläpitämään yhteisöllisyyttä. Toiset kirjoittivat siitä, kuinka oppilaita ei saada mukaan yhteisölliseen toimintaa muuta kuin korkeintaan pakottamalla. Rehtorit olivat myös sitä mieltä, että yhteisöllisen toiminnan järjestäminen on jäänyt liian harvan tehtäväksi. Eräs rehtori kirjoittikin:

”Yhteisöllinen toiminta on jäänyt hieman liian harvojen harteille. Toiminnan laajentaminen ja erilaisten ryhmäyttämistapahtumien jatkoprosessointi olisi tarpeen.”

5.3.2 Alakoulusta yläkouluun siirtymisen erityisyys

Alakoulusta yläkouluun siirtymiseen liittyy monenlaisia muutoksia. Nuoret kohtaavat muutoksia niin sosiaalisissa suhteissa, ympäristössä kuin omassa itsessään. Siksi onkin tärkeää, että myös yläkoulussa ollaan valmiita vastaanottamaan muutoksiin totuttelevat oppilaat.

Kyselyyn vastanneista yläkoulujen rehtoreista 96 prosenttia on sitä mieltä, että siirtymävaiheen erityisyys on huomioitu koulussa ja koulun opettajat sekä muu henkilökunta ymmärtävät yläkouluun tulevien nuorten tukemisen tärkeyden. Kuitenkin vain 65 prosenttia rehtoreista ilmoitti, että heidän koulullaan on toimiva suunnitelma siirtymävaiheen tukemiseksi. Siirtymävaiheen paremman hallinnan ja joustavuuden lisäämiseksi rehtorit kaipasivat pääasiallisesti lisää rahaa ja aikaa. Rahaa rehtorit käyttäisivät esimerkiksi harrastustoiminnan kehittämiseen ja ihmisten palkkoihin. Aikaa rehtorit puolestaan kaipasivat ryhmäyttämisprosessiin sekä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Monet rehtorit kaipasivat myös lisää henkilöstöresursseja – lähinnä ihmisiä, jotka organisoivat erilaisia tapahtumia ja toimintaa. Useat rehtorit toivoivatkin ulkopuolista organisaattoria,

resurssiopettajaa, yhteisöpedagogia tai nuoriso-ohjaajaa koululle ainakin joksikin aikaa viikosta.

Rehtorit olivat sitä mieltä, että lisäihmisten avulla saataisiin enemmän aikaa ja auttavia käsiä, jolloin opettajilla olisi mahdollisuus pitää paremmin yhteyttä esimerkiksi vanhempiin sekä alakouluun. Myös luokkakokojen pienentäminen olisi näin ollen mahdollista ja tällöin voitaisiin huomioida paremmin myös oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Useampien aikuisten myötä kouluissa voitaisiin käyttää enemmän aikaa ryhmäytykseen, välituntitoimintaan sekä opettajien sitouttamiseen ja koulutukseen. Eräs rehtori otti vastauksessaan esille myös ajatuksen siitä, että tulevilla luokanvalvojilla sekä aineenopettajilla olisi tunteja uusien oppilaiden kanssa jo 6. luokalla. Tämä voisikin olla ajatuksena hyvä ja ainakin siirtymä olisi pehmeämpi, mutta todennäköisesti mahdoton toteuttaa useimmissa kouluissa. Erään rehtorin mukaan:

”Yhtenäisen perusopetuksen tavoitteiden oivaltaminen olisi ratkaisu nivelvaiheen haasteisiin”.

Kyseessä olevan rehtorin mukaan kyse ei aina ole lisäresursseista vaan erilaisten toimintamallien oivaltamisesta. Toinen rehtori otti esille asenteisiin liittyvät haasteet, etenkin ala- ja yläkoulun opettajien välillä. Asenteissa on myös muiden vastaajien mukaan parantamisen varaa ja etenkin vastuunottoa tarvitaan, myös muulloin kuin opettajan oman oppitunnin aikana. Tässä asiassa tiiviimpi yhteistyö ja informaationkulku olisivat varmasti ainoita oikeita tapoja saada muutosta aikaan.

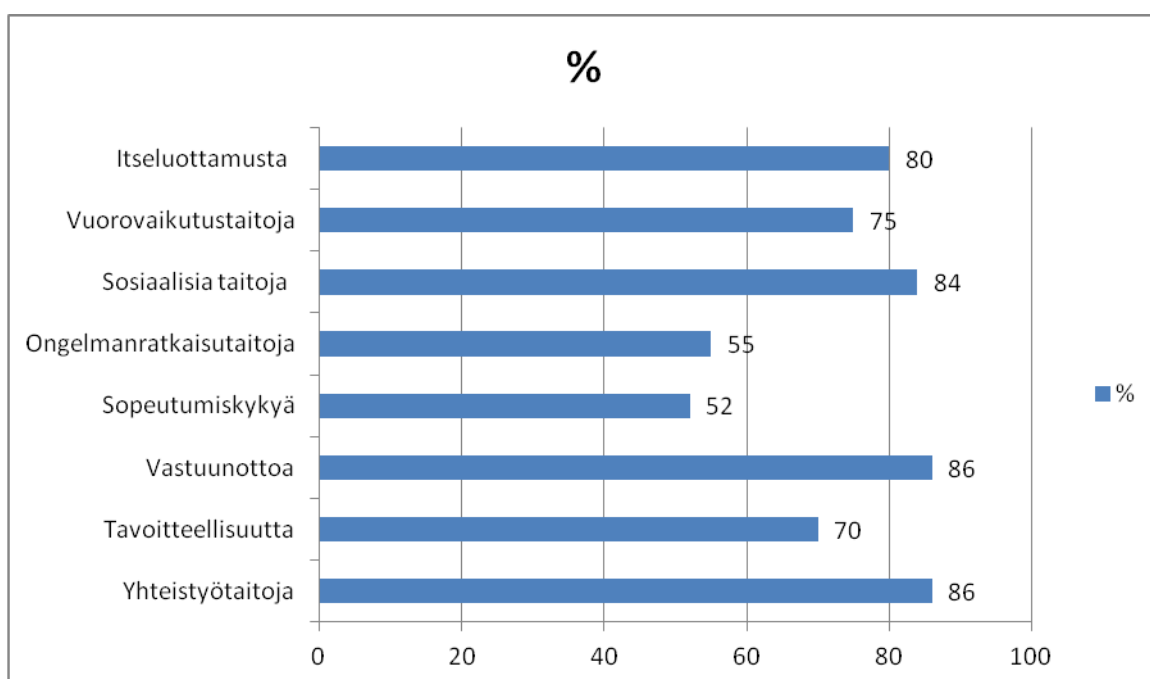
5.3.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Yläkoulun rehtoreiden toiveissa toistui yhteistyön tekeminen koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, jotta yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia suhteita pystyttäisiin paremmin tukemaan, ja näin ollen myös siirtymä yläkouluun sujuisi joustavammin. Monet toivoivat vanhempien aktiivisuutta, mutta koulun arkeen

toivottiin myös kasvatusohjaajaa, yhteisöpedagogia, kerhonvetäjää tai nuorisohjaajaa. Erityisesti nuorisotyöntekijät olivat rehtoreiden mukaan arvokkaita. Eräs rehtori kirjoittikin:

"Nuorisohjaaja joka päivä koululla olisi aarre".

Harrastuksien kautta nuoret oppivat monenlaisia taitoja. Lähes kaikki (99 %) tutkimukseen osallistuneet rehtorit olivat esimerkiksi sitä mieltä, että harrastukset tukevat nuoren positiivisen minäkuvan syntyä. Harrastustoimintaan panostaminen voisikin olla yksi tapa tukea nuorten siirtymävaihetta ja kehittää heidän metataitojaan. Rehtoreilta kysyttiin kehittävätkö nuorten oma toiminta ja harrastukset heidän mielestään erilaisia metataitoja, kuten yhteistyötaitoja, tavoitteellisuutta ja vastuunottoa (kaavio 3). Suurin osa rehtoreista oli sitä mieltä, harrastukset kehittävät niin itseluottamusta, vuorovaikutus-, sosiaalisia, ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitoja, sopeutumiskykyä, vastuunottoa kuin tavoitteellisuuttakin. Erityisesti rehtorit kokivat harrastuksien kehittävän vastuunottoa ja yhteistyötaitoja.

KAAVIO 3. Nuoren oma toiminta ja harrastukset kehittävät. (N=178, %)

Harrastustoiminta on kyselyn mukaan tärkeässä roolissa joissakin yläkouluissa. Rehtorit kertoivat, että nuorten omaa sekä ohjattua harrastustoimintaa tuetaan muun muassa järjestämällä harrastustapahtumia, leirejä ja kerhoja. Monissa kouluissa paikkakunnalla olevista harrastusmahdollisuuksista tiedotetaan ilmoitustauluilla ja kouluhenkilökunta saattaa henkilökohtaisesti ohjata nuoria harrastusten pariin. Lisäksi nuorten harrastustoimintaa tuetaan kannustamalla ja muun muassa luomalla esiintymismahdollisuuksia (koulun juhlat, teemapäivät jne.). Monissa kouluissa tehdään myös yhteistyötä paikallistahojen, kuten nuoris- ja sosiaalitoimen sekä seurakunnan kanssa.

Taitoja, joita oppilaat ovat oppineet harrastuksissa, tehdään näkyväksi kouluissa rehtorien mukaan esimerkiksi kunnianosoituksilla. Hyvin harrastuksissa pärjänneille myönnetään kunniakirjoja ja stipendejä. Oppilaiden hyvästä menestyksestä mainitaan myös aamunavauksissa ja koulun tiedotteissa. Oppilaat saavat näyttää kykyjään myös koulun juhlissa, tapahtumissa ja kirjoittamalla esimerkiksi koulun lehteen. Osa oppilaista saattaa päästä myös avustamaan oppitunneilla opettajaa. Erään rehtorin mukaan:

"Huippu-urheilijat" toimivat apuopettajina, myös muille "kunnostuneille" voidaan antaa apuopettajan tehtäviä."

Suurin osa kyselyyn vastanneista rehtoreista kokee, että vastuu nuorten harrastustoiminnan tukemisesta kuuluu pääasiallisesti koulun ulkopuolisille toimijoille, kuten nuorisotoimelle tai järjestöille. Erään vastaajan mukaan:

"Harrastustoiminta ei ole koulun toimintaa, sitä varten on lukuisia muita tahoja".

Kuitenkin lähes kaikki (93 %) vastaajista olivat joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että harrastustoiminnan organisoimiseen koulutoiminnan yhteyteen tarvitaan lisäresursseja. He kaipasivat lisää henkilöstöresursseja, kuten ammattitaitoisia ohjaajia, koulun tilojen iltakäyttövalvoja ja nuorisotyöntekijöitä, mutta myös koulutusta sekä rahaa välineisiin ja palkkoihin. Rehtoreilta kysyttiin

ideoita toimijoista, jotka voisivat hyödyntää koulussa jo olemassa olevia resursseja. Taulukosta 5 nähdään miten rehtorien vastaukset jakaantuivat.

TAULUKKO 5. Useimmin mainitut tahot, jotka voisivat rehtorien mielestä hyödyntää koulun olemassa olevia resursseja.

Mitkä toimijat koulun olemassa olevia resursseja voisivat hyödyntää? (N=111, f)
Nuorisotoimi 32
Urheiluseurat ja liikuntatoimi 32
Järjestöt (4H, Partio, MLL, Marttaliitto..) 30
Seurakunta 12
Opistot, kuten musiikkiopisto ja työväenopisto 11
Muita mainintoja mm. kirjasto, vanhemmat ja opettajat
<i>"Meidän koulumme erityisluonteen vinkkelistä kehitysvammaliitto sekä autismin kirjon järjestöt"</i>

Vastauksista voidaan todeta, että ideoita ja yhteistyömahdollisuuksia on paljon. Valtaosa rehtoreista oli myös myötämielisiä tekemään yhteistyötä paikallistahojen kanssa. Usean vastaajan mukaan tiloja voisivat hyödyntää hyvinkin monet tahot, kuten esimerkiksi nuorisotoimi, urheiluseurat, eri järjestöt, seurakunta, musiikki- ja työväenopistot sekä myös vanhemmat. Monista vastauksista huomasi, että vastausta on mietitty tosissaan. Esimerkiksi erään erityiskoulun rehtorin mukaan tiloja voisivat hyödyntää mm. erilaiset kuntoutusryhmät. Toiset vastaajat ilmoittivat, ettei koululla ole tiloja, joita voisi hyödyntää.

"Ei ole tiloja, joita voisi hyödyntää, korkeintaan luokkatiloja viikonloppuisin ja joinakin iltoina".

Kuitenkin myöhemmistä vastauksista sai sellaisen kuvan, että kysymys on pikemminkin asenteesta kuin siitä, ettei tiloja oikeasti ole. Joillakin vastaajista on selvästi ollut huonoja kokemuksia koulutoimen ulkopuolisista käyttäjistä, mikä on saattanut vaikuttaa haluttomuuteen jatkaa yhteistyötä tai aloittaa sitä uudelleen.

6 POHDINTA

Yhteiskunnan muuttuessa myös koulun roolia täytyy arvioida uudestaan. Koulu on kiistatta edelleen tärkeä instituutio nuoren elämässä, mutta pystyäkseen vastamaan sille asetettuihin kasvatustavoitteisiin ja -tehtäviin on sen omaksuttava uusia keinoja ohjata, opettaa ja kasvattaa.

Seuraavassa tarkastellaan tämän tutkimuksen tuloksia aiemmin esitetyn teorian valossa. Lisäksi tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

6.1 Siirtymävaihe

Tutkimukseen osallistuneille, niin 7.luokkalaisille kuin rehtoreille, siirtymä alakoulusta yläkouluun näyttäytyi elämänvaiheena, johon liittyy lukuisia muutoksia, epävarmuutta, kasvua, itsenäistymistä ja haasteita. Siirtymä voi sujua hyvin mutkattomasti ja joustavasti, mutta siihen saattaa liittyä myös pelkoa ja ahdistusta. Siirtymävaiheessa olisikin tärkeää, että sekä yläkouluun tulevalla nuorella että yläkoululla olisi riittävästi valmiuksia.

On selvää, että nuorten siirtymistä yläkouluun ei pidä jättää huomiotta. Asiasta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista tehdä ”härkästä”, koska se saattaa kuormittaa nuoria vielä enemmän. Siirtymävaiheessa nuoret näyttäisivät tarvitsevan pääasiassa tukea, hyviä sosiaalisia suhteita, vuorovaikutustaitoja ja välittämistä, eivät siis mitään ihmeellistä. Se, että välitunnilla on aikuinen, jolla on aikaa jutella, merkitsee jo paljon.

Peruskoulun nivelvaiheet edustavat nuorille usein suurta muutosta elämässä, mutta ne ovat myös moniammatillisen yhteistyön herkkyyksia. Siksi tarvittaisiin peräänkuulutettua oikeaa asennetta. Materiaaleja ryhmäytykseen sekä harrastusten ja sosiaalisten suhteiden tukemiseen on olemassa valtavasti – pyörää ei siis tarvitse keksiä uudelleen. Myöskään raha ei ratkaise kaikkea. Sanallinen tukeminen, kannustaminen ja aito välittäminen eivät maksa mitään. Turvallisen ryhmän rakentamista ja tukemista ei tarvitse

myöskään tehdä opetustyön kustannuksella. Monien tähän tutkimukseen osallistuneiden rehtoreiden mukaan suunnitelmallisella ja tavoitteellisella ryhmäytymisellä saadaan hyviä tuloksia aikaan jo muutamassa tunnissa, ja kun tunnit jakaa vielä pitkin vuotta, ei kuormitusta synny millekään vuodenaikalle liikaa.

Parhaimmillaan turvallista ryhmää ja ilmapiiriä rakennetaan tarttumalla arkipäiväisiin tilanteisiin. Puututaan esimerkiksi kiusaamiseen sekä keskustellaan asioista ja tunteista, joita ryhmä kohtaa. (Salmivalli, 2005) Samaa mieltä olivat tutkimukseen osallistuneet rehtorit. Monet heistä olivat sitä mieltä, että avoin vuorovaikutus, välittäminen ja kuunteleminen ovat juuri niitä asioita, joilla on ratkaiseva merkitys nuoren hyvinvointiin, ja sitä kautta myös siirtymän joustavuuteen. Eräs rehtori esimerkiksi vastasi näin kysyttäessä, miten sosiaalista vahvistamista kaipaavat nuoret saadaan mukaan yhteisölliseen toimintaan:

”Koulussa on luottamuksen ilmapiiri ja hyvä yhteishenki ja jokaista yksilöä, nuorta ja aikuista kunnioitetaan. Koulun omat tilaisuudet, harrastaminen ja runsas vuorovaikutus aikuisten ja oppilaiden välillä luovat tilanteita ja mahdollisuuksia osallisuuteen ja sitoutumiseen.”

Nuorten kertomuksissa kiusaaminen oli yksi keskeisimmistä teemoista. Lähes kaikki huonosta siirtymästä kirjoittaneista pelkäsivät tulevansa kiusatuiksi. Sama asia mietitytti myös monta hyvästä siirtymästä kirjoittanutta nuorta. Kiusaamista pelätään, koska siitä syntyy useimmiten ryhmäilmiö (Paju, 2011, 179). Kiusaajat toimivat harvoin yksin. Nekin, jotka halusivat puuttua kiusaamiseen, eivät välttämättä uskalla tehdä sitä ja samalla he tavallaan asettuvat kiusaajien taustajoukoiksi. Koulukiusaamiselle on myös tavallista sen jatkuminen. Joskus kiusaaminen jatkuu läpi koko yläkouluajan. Kiusaaminen on toistuvaa ja kiusattu saattaa jäädä uhrin rooliin vaikka aktiivinen kiusaaminen loppuisikin (Paju, 2011, 179.). Kiusaamista pelätään siis syystä ja siksi kiusaamiseen, sekä hyvään ryhmähenkeen tulisikin kiinnittää erityisen paljon huomiota.

Tutkimukseen osallistuneilla rehtoreilla tuntui olevan paljon ideoita koulun toiminnan kehittämiseen erityisesti kiusaamiseen puuttumisen sekä siirtymävaiheen joustavoittamisen näkökulmasta. Rehtorit ehdottivat muun muassa harrastustoiminnan ja ryhmäyttämispäivien lisäämistä, leirikouluja 7.luokan alussa, välituntitoimintaan panostamista sekä yhteistyön lisäämistä eri kasvatustyötä tekevien tahojen kesken. He siis tiedostavat, että siirtymävaihe koettelee nuorten elämää ja kyseisessä vaiheessa tarvitaan monenlaista tukea. Kehittämisehdotuksillaan he myös osoittavat, että nimenomaan koululla on suuri rooli siirtymävaiheen tukemisessa. Tukeminen ei siis ole pelkästään jonkin muun tahon, kuten kodin tai nuorisotoimen, tehtävä.

Rehtoreiden vastauksista voidaan myös todeta, että siirtymävaiheeseen on kiinnitetty kouluissa huomioita ja tukitoimenpiteitä on pyritty kehittämään, mutta tarpeeksi ei ole vielä tehty. Yläkoulujen rehtorit toivoivatkin koulun arkeen lisää muun muassa aikaa ja rahaa, mutta myös moniammatillista yhteistyötä.

6.2 Metataidot

Kilpailukyky-yhteiskunnassa puhutaan usein vientituotteista ja brändeistä sekä niiden kilpailukyvyistä kansainvälisillä markkinoilla. Yhtenä Suomen parhaimmista vientituotteista ja Suomi-brändin keulakuvana pidetään usein koulutusta. Suomessa oppimistulokset ovat kansainvälisesti katsottuna hyviä ja monet opettajat suuntaavat ulkomailta opintomatalle Suomeen. On kuitenkin puhuttu myös siitä, että jotain uupuu. Monet ulkomaalaiset vierailijat eivät suurista odotuksista huolimatta olekaan lähteneet takaisin kotimaahansa valaistuneena ja täynnä uusia kehittämisideoita.

Uutena koulutuksen valttikorttina voisikin olla juuri metataitojen opettaminen koulussa, tietoisesti ja tavoitteellisesti. Metataitojen opettamisessa on pitkälti kysymys tietojen ja taitojen tunnistamisesta sekä näkyväksi tekemisestä. Se, että koulussa alettaisiin kiinnittää enemmän huomiota kokonaisvaltaiseen oppimiseen, vähentäisi todennäköisesti myös koulusiirtymiin liittyvää kuormitusta.

Siirtymien ja muutoksien läpikäymisessä erilaisten metataitojen ja elämönhallintataitojen rooli korostuu. Tässä tutkimuksessa metataidot esiintyivät nuorten kirjoituksissa monella eri tapaa. Nuoret pohtivat kertomuksissaan esimerkiksi omia valintojaan, valmiuksiaan sopeutua muutoksiin sekä solmia ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Nuoria mietitytti vastuun lisääntyminen, itsenäistyminen ja oma kasvu. Toiset nuoret paloivat halusta ottaa lisää vastuuta, itsenäistyä ja näyttää muille pystyvänsä kantamaan vastuuta omasta elämästään. Toiset puolestaan kokivat sekä sisäisen että ulkoisen muutoksen ahdistavana ja pelottavana. Nuoret toivat kertomuksissaan julki odotuksia, pelkoja, haaveita ja uskomuksia, joita siirtymävaiheeseen liittyy.

On luonnollista, että siirtyminen yläkouluun jännittää ja jopa pelottaa, koska siihen liittyy niin sosiaalisten suhteiden kuin fyysisen ympäristön muutoksia. Olennaista on se, millaisia keinoja nuorella on selvittää. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten välillä oli tässä suhteessa suuria eroja. Osa nuorista koki omaavansa riittävästi niin vuorovaikutustaitoja, ongelmanratkaisutaitoja kuin sopeutumiskykyä selviytyäkseen tulevista muutoksista. Osa puolestaan ei luottanut omiin sosiaalisiin taitoihinsa, muttei myöskään omaan kykyynsä oppia ja kehittyä. Tutkimuksen tuloksista voidaankin todeta, että nuoret kaipaavat metataitojen aktiivista työstämistä ja vahvistamista.

Metataitoja ja muita hyviä elämönhallintaan liittyviä taitoja opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, esimerkiksi harrastuksissa. Harrastuksissa nuori saa tehdä asioita, jotka hän kokee merkityksellisiksi, luoda tärkeitä sosiaalisia kontakteja sekä vertaisiin että aikuisiin ja samalla kasvaa yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi (Neuman, 2010). Harrastuksissa annetaan tilaa myös luovuudelle sekä ajattelun kehittymiselle (Karhuvirta & Leveelahti, 2010). Tästä syystä onkin tärkeää, että harrastamista tuetaan myös koulussa.

Yläkoulujen rehtoreille tehdyn kyselyn mukaan suunnilleen vain joka toinen rehtori koki harrastuksien ja nuorten oman toiminnan kehittävän ongelmanratkaisutaitoja. Tämä on yllättävää, koska nimenomaan harrastuksissa joutuu mitä erilaisimpien pulmien ja asioiden eteen. Sosiaaliset

tilanteet elävät koko ajan, eikä harrastuksissa muutenkaan pärjää ilman kykyä soveltaa oppimaansa.

Tähän näyttäisi liittyvän sama pulma kuin siihen, ettei erilaisista osa-alueista osata rakentaa kokonaisuutta. On erikoista, että erotellaan esimerkiksi sellaisia asioita kuin harrastuksissa ja koulussa opitut asiat. Siihen missä tai miten asia on opittu, ei pitäisi kiinnittää huomiota vaan ottaa mallia erään koulun rehtorista, joka totesi kyselyssä:

”Oppilasta arvioitaessa ei katsota, missä ja milloin taidot ovat kehittyneet”.

Informaalin ja formaalin oppimisen erotteluun liittyy myös kysymys siitä, missä raja kulkee. Ei ole järkeä pohtia, milloin siirtyminen tapahtuu. Työelämässä työtä tehdään ajasta ja paikasta riippumatta, joten miksi samaa ei sovellettaisi oppimiseen. Oppimisellekaan ei pitäisi asettaa kellonaikaa ja lukujärjestystä vaan oppiminen pitäisi nähdä jatkumona ja jokahetkisenä mahdollisuutena. Tämä tarkoittaa koulussa, harrastuksissa ja vapaa-ajantoiminnoissa opitun tunnistamista ja sen arvostamista.

Työelämän muutos on tuonut useille työpaikoille työskentelyn ryhmissä, ideariihissä, tiimeissä ynnä muissa. Toki myös kouluissa on tehty ryhmätöitä kautta aikojen. Kuitenkin monesti kuulee, että ryhmätöet eivät toimi oppitunneilla, vaan työskentelyssä esiintyy vapaamatkustamista ja suuria rooliristiriitoja. Nämä ovat luonnollisia ilmiöitä myös koulun ulkopuolella toimivissa ryhmissä. Tärkeää olisikin, että nuorten ryhmiä ohjattaisiin selvittämään kyseisiä ongelmia itse. Samalla elintärkeät metataidot, kuten sosiaaliset sekä tiimityötaidot kehittyisivät.

Ryhmätyöskentelyyn liittyy myös ”projektimainen tekeminen”, johon nuoria tulisi kannustaa. Projektin ei tarvitse tarkoittaa seinäposterin tekemistä vaan projektina voi olla vaikka koko kurssi. Oleellista on toteuttamistapa. Metataidot liittyvät vahvasti projektimaiseen tekemiseen, jossa muun muassa ajankäytön hallinta, tehtävien tasapuolinen jakaminen sekä oman toiminnan reflektiivinen tarkastelu ja arviointi kehittyvät. Projektin tekeminen osallistaa nuoria, minkä lisäksi vastuun ja toisaalta vapauden antaminen osoittaa nuorille,

että heihin luotetaan. Luottamus puolestaan motivoi, kehittää luovuutta sekä vahvistaa nuorten minäkuvaa ja itseluottamusta. Tähän tutkimukseen osallistuneille nuorille luottamusta symboloivat esimerkiksi oppilaiden järjestämät tapahtumat, teemapäivät ja yhteiset hetket. Se, että nuorille annetaan mahdollisuus ottaa vastuuta ja näyttää kykynsä täyttää odotukset, näyttäisi tämän tutkimuksen valossa olevan hyvin merkityksellistä nuoren kokonaisvaltaisen kehityksen, mutta erityisesti metataitojen kehittymisen kannalta.

Koulu perustuu ajatukselle, että kaikelle siellä tapahtuvalle on aika ja paikka (Paju, 2011, 39). Mitä, jos metataidot otettaisiin näkyväksi osaksi lukujärjestystä ja niitä myös arvioitaisiin? Annettaisiin metataidoille oma aika ja tila. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Oppimisen Tulevaisuus 2030 -raportissa esitetäänkin metataitojen arvioimista koulussa (Linturi & Rubin, 2011). Arvioinnille on tyypillistä yksilöiden tai asioiden vertailu. Metataitojen arviointi koulussa ohjaisi tarkastelemaan nimenomaan oppilaan omaa kehitysprosessia suhteessa aikaan (Linturi & Robin, 2011).

Metataito sanana tai käsitteenä on aika haastava. Lapsille ja nuorille kannattaisi puhua pikemminkin elämäntaidoista. Jos kävisi niin, että elämäntaitojen opetus tulisi näkyväksi osaksi koulun opetussuunnitelmaa ja arkea, kannattaisi asiassa tehdä tiivistä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Monet järjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat tarjoavat materiaaleja, koulutusta sekä tukea elämäntaitojen opettamiseen. Niin ikään nuorisotoimella on paljon osaamista tällä saralla.

Metataitojen tai elämäntaitojen opetuksen kautta koulu saattaisi pystyä tarjoamaan kaikille nuorille onnistumisen kokemuksia, jotka ovat hyvin tärkeitä muun muassa minäkehityksen kannalta. Metataitojen opettamisen kautta saattaisi löytyä aivan uudenlaisia lahjakkuuden lajeja ja kykyjä, jotka eivät perinteisessä koulutyössä tule esiin. Eräs tutkimukseen osallistunut rehtori kiteytti asian hyvin:

”Vielä enemmän tulisi keskittyä etsimään jokaisen oppilaan vahvuuksia ja korostaa ja vahvistaa niitä ja sitä kautta tulevien onnistumisien varaan rakentaa tulevaisuutta.”

Metataitojen opetuksella on varmasti paikka koulussa. Tätä asiaa tulisikin pohtia myös opettajankoulutuksessa. Millaisia edellytyksiä opettajilla täytyy olla, jotta he voisivat opettaa metataitoja. Vai avaisiko koulu kenties ovensa jollekin muulle taholle, jolla on jo valmiiksi paljon osaamista tällä alueella.

6.3 Kohtaavatko peruskoulun antamat valmiudet ja nuorten tarpeet

Kiireisen koulutyön keskellä ei välttämättä aina muisteta pysähtyä katsomaan mistä on lähdetty ja mihin suuntaan ollaan menossa. Toiminnan tarkastelu on kuitenkin hyvin tärkeää, jotta koulun perustehtävään pystytään vastaamaan. Koulun yhteiskunnallinen rooli on muutoksessa, joten toiminnan ja lähtökohtien tietoinen tarkastelu, jäsentäminen ja uudelleenarviointi ovat erityisen tarpeellisia (Launonen & Pulkkinen, 2004, 13.).

Koulun toiminnan lähtökohtia ja arvoperustaa on tärkeää pohtia myös siksi, että ne vaikuttavat yhteisöllisyyteen, minäkehitykseen sekä ylipäättään ihmisenä kasvuun. (Launonen & Pulkkinen, 2004, 17) Perusopetuksen tavoitteisiin on sisällytetty uusia aihekokonaisuuksia, kuten ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti, kansainvälisyys, osallistuva kansalaisuus sekä vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta (Lindroos, 2004). Näille kokonaisuuksille ei kuitenkaan ole järjestetty omia tunteja. Ei edes silloin tällöin. Tavoitteena on sisällyttää nämä aihekokonaisuudet läpileikkaavasti koulun perustoimintaan (Lindroos, 2004, 207). Onko esimerkiksi ihmisenä kasvaminen tarkoitus olla jonkinlainen sivutuote, muun toiminnan ohessa opittua tietoa ja osaamista. Ihmisenä olemista harjoitellaan läpi elämän, joten toki se on ikään kuin sivutuote.

Kysymys liittyykin siihen, millaisia ihmisiä me voisimme olla, jos harjoittelisimme ihmisenä kasvua peruskoulusta lähtien aktiivisesti, tietoisesti ja ohjatusti.

Koululla on taipumus laittaa asioita lokeroihin. Ryhmäyttäminen, osallisuus, kansainvälisyyskasvatus ja muut muun muassa yhteisöllisyyttä luovat ja vahvistavat asiat päätyvät helposti ”tutustumispäivä”- tai ”joulujuhla-lokeroon.” Näin ollen ne ovat paremmin hallittavia ja hallinnoitavia (Paju, 2011, 194). Samanlaista lokerointia oli havaittavissa myös tähän tutkimukseen osallistuneiden rehtorien vastauksissa. Joissakin kouluissa oli ainoastaan muutama ryhmäyttämistä tai teemapäivä vuodessa, joiden todettiin ajavan niin yhteisöllisyys- kuin osallisuusasiat. Olisikin tärkeää pohtia, miten koulu näkee oman roolinsa nuorten kasvuympäristössä, joka on jatkuvassa muutoksessa. Millaisia uusia keinoja koululla olisi tukea nuorten kehitystä ja kasvua.

Koulussa on paljon osaamista. Samalla olisikin tärkeää pohtia myös sitä, miten koulu voisi tukea muita nuorten elämään kuuluvia kasvatustahoja, jotta yhteistä kasvatusvastuuta pystyttäisiin rakentamaan ja jakamaan. (Launonen & Pulkkinen, 2004, 32)

Tässä sekä muissa tutkimuksissa on otettu esiin nuorisotyön rooli kouluissa. Nuorisotyön rantautumisessa kouluihin on paljon hyvää. Nuoriso-ohjaajat ovat nuorille helposti lähestyttäviä, ”puolueettomia” aikuisia, joiden läsnä ollessa ei tarvitse miettiä esimerkiksi sitä, miten käytös saattaa vaikuttaa arvosanoihin. Samalla opettajien työ helpottuu, koska osan kasvatusvastuusta pystyy jakamaan. Ihmiset ovat muutenkin erilaisia. Toiset opettajat pitävät ryhmäyttämiseen kuuluvista harjoituksista ja leikeistä. Toiset puolestaan kokevat leikkien ja pelien ohjaamisen vaikeaksi tai kokevat, ettei se kuulu heidän työhönsä. Nuoriso-ohjaajan apu voi siis olla monelle opettajalle tässäkin mielessä hyvin tärkeää.

Nuoriso-ohjaajan, yhteisöpedagogin tai muun vastaavan henkilön toimiminen koulussa ei kuitenkaan tarkoita kasvatusvastuun ulkoistamista koululta. Koulun ulkopuolelta tulevan avun ideana on ensisijaisesti tukea ja auttaa nuoria sopeutumaan, kasvamaan ja kehittymään. Toki lisäaikuinen auttaa myös opettajia keskittymään paremmin omaan työhönsä. Erään kyselyyn vastanneen rehtorin mukaan:

”Opettajilla ei ole aikaa kuin opettaa.”

Kuten jo aiemmin todettiin, yhteistyö ei ole haasteetonta, vaan sen onnistuminen vaatii aikaa ja toimintakulttuurien erilaisuuden hyväksymistä. Kysymys on kuitenkin loppujen lopuksi oikeasta asenteesta sekä halusta jakaa oma tietotaitoaan muille, oppia itse uutta ja mikä tärkeintä – aitoa halua toimia nuorten parhaaksi.

Kouluinstituutiolla on hyvin merkittävä rooli osana suomalaisen yhteiskunnan perusrakennetta. Säilyttääkseen oman merkittävyytensä koulun tulisi tarkkailla ympäristön liikehdintää. Työelämässä on tapahtunut suuria muutoksia. Työstä on tullut enimmäkseen aivoilla tehtävää, yksin tekemisestä on siirrytty tiimityöhön ja markkinoinnissa hyödynnetään konkreettisten asioiden sijaan mielikuvia. Yritykset ja työyhteisöt ovat ottaneet käyttöön uusia menetelmiä hallita sekä aineellista että aineetonta tuotantoa. Peruskoulussa maailman menon muutoksiin on puolestaan reagoitu hitaasti.

Olisi hyvin tärkeää haistella nuorisokulttuurien tuulia ja olla kiinnostunut siitä, mitä nuorten elämänpiireissä tapahtuu. Näitä tietoja tulisi verrata yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin muun muassa sosiaalistumisesta ja aktiivisesta kansalaisuudesta. Näiden kahden väliin koulun tulisi rakentaa silta, joka on tukeva, muttei kuitenkaan liian jäykkä. Sillalla tulisi lisäksi olla sellaiset kaiteet, ettei siltä pääse tippumaan, ainakaan helposti. Näille ollen koululla olisi loistavat mahdollisuudet täyttää sekä nuorten tarpeet että vastata yhteiskunnan koululle asettamiin tavoitteisiin.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimus on pääasiallisesti laadullinen ja perustuu kahden eri aineiston hyödyntämiseen. Useamman aineiston hyödyntämistä kutsutaan aineistotriangulaatioksi, joka lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Kyselyaineisto toimii

eläytymismenetelmällä kerätyn aineiston tukena sekä peilipintana. Aineistot täydentävät toisiaan ja auttavat luomaan monipuolisemman kuvauksen siirtymävaiheesta sekä siihen liittyvistä metataidoista.

Tutkimustulokset perustuvat kuitenkin omiin tulkintoihini sekä nuorilta että yläkoulujen rehtoreilta kerätystä aineistoista. Olen luonut kehyskertomukset itse, joten ennakkokäsityksilläni siirtymävaihetta kohtaan on varmasti ollut vaikutusta kehyskertomuksiin. Lisäksi ohjeistin tutkittavat kirjoittamaan kertomuksia hyvästä ja huonosta siirtymästä sekä olin läsnä koko kirjoitusprosessin ajan. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana onkin tutkijan avoimen subjektiviteetin myöntäminen (Eskola & Suoranta, 2005, 210.).

Tutkimusaineisto kerättiin eläytymismenetelmällä, johon liitetään muun muassa kysymys kirjoitelmien aitoudesta (Eskola & Suoranta, 2005, 116). Tässä tutkimuksessa pyrittiin löytämään yleiset kuvaukset sekä hyvästä että huonosta siirtymästä, joten kertomuksissa kuvattujen kokemusten aitoudella ei periaatteessa ole merkitystä. Kertomukset on kirjoitettu tietyssä kulttuurisessa, sosiaalisessa ja fyysisessä ympäristössä, joten ne heijastavat joka tapauksessa tiettyä ajankuvaa.

Eläytymismenetelmällä saatiin kerättyä yhteensä 62 kirjoitelmaa, joista 33 edusti hyvää siirtymää ja 29 huonoa siirtymää. Kirjoitelmien määrä ei ole kovin suuri, mutta tulee huomioida, että aineiston koon kasvattaminen ei ole eläytymismenetelmässä niin olennaista kuin monissa muissa tutkimusmenetelmissä. Vaihtelua saadaan aikaiseksi muuttamalla kehyskertomuksia. (Eskola & Suoranta 2005, 115)

Eläytymismenetelmän haasteet liittyvät usein tutkittavien toimintaan (Eskola & Suoranta, 2005, 115–116). Vastajien saattaa olla esimerkiksi vaikea eläytyä itselleen vieraaseen tilanteeseen. Tässäkin tutkimuksessa osa tutkittavista joutui eläytymään erilaiseen siirtymävaiheeseen kuin jonka oli itse käynyt läpi. Vastaukset perustuvat niin ikään mielipiteisiin ja kuvitelmiin, joten on vaikeaa tietää, olisivatko tutkimustulokset samanlaisia, jos tutkimus olisi toteutettu paria viikkoa myöhemmin. Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat lisäksi jo 7.luokkalaisia, eli he olivat olleet lähes vuoden yläkoulussa, joka on osaltaan saattanut vaikuttaa heidän käsityksiinsä yläkoulusta.

Rehtoreita lähestyttiin sähköpostitse, eikä erityistä otantaa tarvinnut tehdä, koska kysely lähetettiin kaikille Suomen yläkoulujen rehtoreille. Kyselyyn vastanneiden kesken arvottiin kahden hengen viikonloppuloma Vanajanlinnassa, Hämeenlinnassa, joka todennäköisesti motivoi vastaamaan myös sellaisia, jotka olisivat ilman arvontaa jättäneet vastaamatta. Kysely lähetettiin myös Nuorten Akatemian nimissä, joka on monille rehtoreille tuttu opettajille tarkoitetun Note-nettipalvelun (Nuorten Akatemia, 2011) kautta.

Tutkimuksen eettistä tasoa nostaa se, että tutkittavat osallistuivat tutkimukseen vapaasta tahdostaan ja heille kerrottiin tutkimuksen tavoitteista. Lisäksi 7.luokkalaisten nuorten huoltajilta kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Nuorilta ei kerätty myöskään tunnistetietoja. 7.luokkalaisten kertomukset kerättiin kuitenkin lukujärjestykseen merkityllä äidinkielen tunnilla, joten heidän tuli olla paikalla. Kertomuksen kirjoittaminen oli vapaaehtoista, mutta oppilaat saattoivat kokea velvollisuudekseen osallistua, koska äidinkielen opettaja oli läsnä. Oppilaat kuitenkin tiesivät, että oma opettaja ei tule lukemaan kirjoitelmia, joka puolestaan saattoi vaikuttaa heidän kirjoitusmotivaatioonsa joko negatiivisesti tai positiivisesti.

Yläkoulujen rehtorit saivat halutessaan osallistua arvontaan, joka edellytti henkilötietojen jättämistä vastaamisen yhteydessä. Henkilötiedot kuitenkin irrotettiin vastauksista ennen aineiston lukemista.

Eläytymismenetelmän luonteesta johtuen, tutkimuksen tulokset eivät välttämättä perustu todellisiin tapahtumiin tai kokemuksiin. Tulokset kuitenkin auttavat luomaan käsitystä siitä, minkälaisia odotuksia, kuvitelmia ja asioita alakoulusta yläkouluun siirtymiseen liittyy 7.luokkalaisten mielestä.

Yläkoulujen rehtoreilta kerätyn kyselyaineiston tuloksia voi kuitenkin pitää todenmukaisina ja luotettavina. Kyselyyn vastasi 179 rehtoria, joten aineisto oli edustava. Kysely toteutettiin kesällä 2010, joten tulee kuitenkin huomioida, että koulujen käytännöissä ja rehtorien mielipiteissä on saattanut tapahtua muutoksia.

Tutkielmasta saaduilla tuloksilla on toivottavasti käytännön sovellusarvoa esimerkiksi käytäntöjä kehitettäessä sekä erityisesti 7.luokkalaisten ohjauksessa. Tuloksia voisi hyödyntää erityisesti yläkouluun

tulevien oppilaiden ryhmäytymistä suunniteltaessa. Tutkimustuloksista voivat siis toivottavasti hyötyä sekä yläkoulujen rehtorit että opettajat, mutta toivottavasti myös opetussuunnitelmia ja kouluinstituution tulevaisuutta pohtivat tahot. Tuloksia voi mahdollisesti hyödyntää myös sekä oppilaan että opetuksen arvioinnissa. Tutkielmassa keskitytään siirtymään alakoulusta yläkouluun, mutta saatavia tuloksia pystyy toivottavasti hyödyntämään myös muissa siirtymävaiheissa olevien nuorten tukemiseen.

6.5 Jatkotutkimusaiheita

Rajasin aiheeni siirtymään alakoulusta yläkouluun vaikka muissakin siirtymävaiheissa, kuten yläkoulusta toiselle asteelle siirtymisessä, nuoret kohtaavat aivan samanlaisia haasteita. Jatkotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista selvittää, määrittelevät esimerkiksi sosiaaliset suhteet pitkälti myös muita siirtymävaiheita.

Tähän tutkielmaan osallistuivat jo yläkoulussa olevat nuoret. Olisi mielenkiintoista verrata alakoululaisten käsityksiä siirtymävaiheesta yläkoulussa olevien käsityksiin. Tätä tietoa voisi hyödyntää erityisesti alakoulun puolella, valmistaessa alakoululaisia yläkouluun menemiseen.

Metataitojen lisätutkiminen olisi paitsi mielenkiintoista myös hyvin tarpeellista. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista selvittää, minkälaisessa sosiaalisessa ja fyysisessä ympäristössä metataidot kehittyvät tehokkaimmin.

LÄHTEET

- Aho, L. & Laine, K. 1997. Minä ja muut – kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.
- Aittola, T. 1998. Aikuisten oppiminen arkielämän. Teoksessa Sallila, P. & Vaherva, T. (toim.) Arkipäivän oppiminen. Aikuiskasvatuksen 39. vuosikirja. Helsinki: BJT Kirjastopalvelu, 59–89.
- Aalberg, V. & Siimes, A. 2007. Lapsesta aikuiseksi: nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.
- Batsleer, J. R. 2008. Informal learning in youth work. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Bauman, Z. 2005. Liquid life. Cambridge: Polity Press.
- Cassidy T. & Long, C. 1996. Problem-solving style, stress, psychological illness: Development of multifactorial measure. *British Journal of Clinical Psychology*, 35, 265-277.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. 1991. Eläytymismenetelmän käyttö sosiaalitutkimuksessa. Tekninen opas aloittelijoille. Tampere: Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen työraportteja B:33.
- Heikkinen, M. 1999. Sosiaaliset verkostot ja syrjäytyminen nuoruudessa. *JANUS* vol. 7 (2) 1999, 133–149
- Heinonen, S., Klinberg, R. & Pentti, P. 2011 Kaikkien aivot käyttöön. Helsinki: WSOY pro.
- Helsingin kaupunki, 4.7.2011, <https://wilma.edu.hel.fi/>
- Helve, H. & Bynner, J. 2007. Youth and social capital. London: Tufnell Press.
- Hirsjärvi, S 2008. Tutki ja kirjoita. 13.–14.p. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 1998. Tutki ja kirjoita. 3-4.painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy. 191
- Jarvis, P. 1996a. The Public recognition of lifetime learning. *Lifelong Learning in Europe* 1, 1, 10-17.
- Jyväskylän yliopisto. 19.12.2010 www.jyu.fi/koppa
- Kankainen, T. & Salminen, V-M. 17.5.2010. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/sosiaaliset-verkostot>
- Karhuvirta, T. & Leveelahti, A. 2010, Koulu harrastuspaikkana – nuorisotyön ja koulun kerhotoiminnan yhteinen missio. Kerhokeskus.

- Kouvolan kaupunki, Nuorisotyön koulussa -hanke, 20.8.10
<http://www.kouvola.fi/palvelut/nuoriso/perusnuorisotyö/nuorisotyökoulu/sa.html>
- Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. 12.4.2012 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html>
- Laine, K. 2001. Koulukuvia: Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto: Kampus kirja
- Launonen, L & Pulkkinen, L. 2004. Koulun arvoperusta. Teoksessa Launonen, L & Pulkkinen, L. (toim.) Koulu kasvuyhteisönä. Jyväskylä: PS-kustannus, 13, 29.
- Launonen, L., Pohjola, K. & Holma, P. 2004. Kodin ja koulun yhteistyö voimavaraksi! Teoksessa Launonen, L & Pulkkinen, L. (toim.) Koulu kasvuyhteisönä. Jyväskylä: PS-kustannus, 91–102.
- Lindroos, K. 2004. Koulu alueellisena toimintakeskuksena. Teoksessa Launonen, L & Pulkkinen, L. (toim.) Koulu kasvuyhteisönä. Jyväskylä: PS-kustannus, 207.
- Linturi, H. & Rubin, A. 2011. Toinen koulu, toinen maailma. Oppimisen tulevaisuus 2030. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, TUTU-julkaisuja 1/2011. http://ffrc.utu.fi/julkaisut/tutu-sarja/Tutu_2011-1.pdf
- Neuman, S. B. 2010. Empowered – After School. Educational Leadership, vol. 4, 2010, 30–36
- Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla – Nuorten vapaa-aikatutkimus. Opetusministeriö: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasiain neuvottelukunta.
- Norhaug, O. 1991. The Shadow education system. Oslo: The Norwegian University press.
- Nuorten Akatemia. Note-nettipalvelu. 20.12.2011
<http://www.nuortenakatemia.fi/opettajalle>
- Opetushallitus, Perusopetus. 20.4.2012
http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/perusopetus
- Salovaara, H. 1998. Erilaisia oppimisen strategioita. Oulun yliopisto. 20.12.2011
<http://www.wedu.oulu.fi/okl/lo/kt2/ostval.htm>
- Paju, P. 2011 Koulua on käytävä: etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, Hakapaino. 39,194.
- Pietarinen, J. 1999. peruskoulun yläasteelle siirtyminen ja siellä opiskelu oppilaiden kokemana. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna, 2006. Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. 12.4.2012
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa: vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. 2. p. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Savolainen, T. 2005. Alakoulusta yläkouluun. Kuudesluokkalaisten pelkoja, toiveita ja odotuksia seitsemännelle luokalle siirtymisestä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos.
- Sosiaaliportti 20.12.2011 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/>
- Tasanko, P. 2007. Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijana – yhteistyömallit ja hyvät käytännöt Iso-Britannian Kentin kreivikunnassa sekä Etelä-Suomen läänissä. Projektin loppuraportti. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 122/2007. Juvenes Print, Tampereen yliopistopaino.
- TKK, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus, 2.9.2010
<http://www.tkk.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/Swot.html>
- Toivonen V-M & Koivisto, M. 2010 Itsestään - Aineeton tuotanto ja henkilökohtainen kasvu. Helsinki: Hakapaino
- Vadeboncoeur, J. 2006. Engaging Young People: Learning in Informal Context. Review of research in education 2006; 30; 239.

LIITTEET

LIITE 1

KEHYSKERTOMUKSET.

Hyvä siirtymä

Kirjoitelma seiskalle siirtymisestä.

Palauta kirjoitelma opettajalle nimettömänä, mutta kirjoita vastauspaperiin sukupuolesi, luokkasi sekä vanhan alakoulusi nimi.

Kuvittele, että olet menossa 7.luokalle ensi syksynä. Olet innostunut ja luotat siihen, että yläkoulussa on kivaa ja siirtymä sujuu kohdallasi hyvin. Eläydy tähän tilanteeseen ja kirjoita minä -muodossa kertomus, jossa pohdit mitkä asiat (esim. minään, ajatteluun, kavereihin ja sosiaalisiin taitoihin, muihin taitoihin liittyvät asiat...) vaikuttavat hyvään fiilikseesi.

Huono siirtymä

Kirjoitelma seiskalle siirtymisestä.

Palauta kirjoitelma opettajalle nimettömänä, mutta kirjoita vastauspaperiin sukupuolesi, luokkasi ja alakoulun nimi.

Kuvittele, että olet menossa 7.luokalle ensi syksynä. Olet jännittynyt ja pelkää, että yläkoulussa on kurjaa ja siirtymä sujuu kohdallasi vaikeasti. Eläydy tähän tilanteeseen ja kirjoita minä -muodossa kertomus, jossa pohdit mitkä asiat (esim. minään, ajatteluun, kavereihin ja sosiaalisiin taitoihin, muihin taitoihin liittyvät asiat...) vaikuttavat huonoon fiilikseesi.

LIITE 2

TUTKIMUSLUPA.

TUTKIMUSLUPA

16.5.2011

Hyvät vanhemmat ja huoltajat!

Olen kasvatustieteen opiskelija Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen yksiköstä. Teen Pro gradu - tutkielmaa **yläkouluun siirtymisestä** ja siihen yhteydessä olevista yleisistä opiskelu- ja elämönhallintataidoista. Koulun vaihdokseen ja yläkouluun siirtymiseen liittyy fyysisen ja sosiaalisen ympäristön muutoksia, joiden lisäksi nuori painii erilaisten kasvamiseen liittyvien asioiden kanssa. Siirtymästä tarvitaan lisää tietoa, etenkin nuorten omasta näkökulmasta, jotta siihen liittyviä haasteita voitaisiin tehokkaammin ennaltaehkäistä.

Tarkoitukseni on kerätä aineistoa kirjoitelmamenetelmällä, mikä tarkoittaa lyhyen yläkouluun siirtymää kuvaavan kirjoitelman laatimista oppitunnin aikana. Kirjoitelman kirjoittamiseen menee aikaa noin 30 minuuttia ja se palautetaan opettajalle nimettömänä.

Tietoja tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Kaikki tunnistamisen mahdollistavat tiedot muutetaan, joten myöskään koulun nimeä ei mainita, jotta sekä koulu että oppilaat pysyvät tunnistamattomina. Kerättyä tutkimusmateriaalia tulee minun lisäksi lukemaan ainoastaan pro gradu – tutkielman ohjaaja kasvatussosiologian professori Tapio Aittola.

Osallistumalla tutkimukseen myös koulun henkilökunta saa arvokasta tietoa oppilaiden kokemuksista yläkouluun siirtymisestä, jota voidaan hyödyntää tulevien seiskaluokkalaisten vastaanottamisessa!

Annan mielelläni lisätietoja tutkimuksesta.

Ystävällisin terveisin,

Anna-Maija Riutta
anna-maija.riutta@jyu.fi

Pro gradu – tutkielman ohjaaja, kasvatussosiologian professori

Tapio Aittola

tapio.aittola@edu.jyu.fi

Palautetaan äidinkielen opettaja Kirsi Pääkköselle (nimi muutettu) 20.5 mennessä:

(oppilaan nimi)

() Annan suostumukseni osallistumiselle yläkouluun siirtymistä koskevaan tutkimukseen osallistumiselle.

() En anna suostumustani yläkouluun siirtymistä koskevaan tutkimukseen osallistumiselle.

(huoltajan allekirjoitus)

(aika ja paikka)

LIITE 3**SAATEKIRJE**

Saatekirje
2.6.2010

Vastaa ja voita 2 hengen viikonloppuloma Vanajanlinnaan!

Hyvä vastaaja/rehtori!

Nuorten Akatemiassa toteutetaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Nuorten tukeminen peruskoulun siirtymävaiheissa – hanketta, joka on käynnistynyt vuonna 2007 kolmivuotisena. Hankkeen osana tuotetaan kysely, jonka tarkoituksena on kartoittaa nuorten sosiaalisten suhteiden ja harrastustoiminnan yhteyttä alakoulusta yläkouluun siirtymisen nivelvaiheeseen. Kyselyn perusteella laaditaan toimenpide-ehdotus, jonka tavoitteena on lisätä koulujen tietoisuutta keinoista tukea nuorten sosiaalisia suhteita ja harrastamista, jotta nivelvaihetta pystyttäisiin paremmin hallitsemaan. Toimenpide-ehdotus levitetään kaikille yläkouluille sekä yläkoulujen kanssa yhteistyötä tekeville tahoille. Näin ollen myös Teidän koulullanne on mahdollisuus hyötyä hankkeesta ja siinä tuotetusta materiaalista.

Kyselyyn on mahdollista vastata 30.6.2010 asti ja sen täyttäminen kestää n. 15 minuuttia. Tietoja tullaan käyttämään ehdottoman luottamuksellisesti. Vastaamalla saamme arvokasta tietoa nivelvaiheen hallinnan ja joustavuuden kehittämiseksi.

Vastaattehan jokaiseen kysymykseen ja muistakaa painaa lopuksi **LÄHETÄ** – painiketta!

Kiitämme vastauksestanne jo etukäteen.

Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan 2 hengen viikonloppuloma Vanajanlinnaan!

Annamme mielellämme lisätietoja.

Ystävällisin terveisin,

Mari Lankinen, mari.lankinen@nuortenakatemia.fi

Anna-Maija Riutta, anna-maija.riutta@nuortenakatemia.fi

LIITE 4

NUORTEN TUKEMINEN PERUSKOULUN NIVELVAIHEESSA - KYSELY

Hyvä vastaaja! Vastaattehan jokaiseen kysymykseen. Kun olette vastanneet, painakaa lopuksi LÄHETÄ - painiketta! Kyselyyn vastaaminen kestää n. 10 minuuttia. Jokainen vastaus on meille arvokas, kiitos jo etukäteen!

Taustatiedot

1 Paikkakunta _____

2 Koulussamme on:

- Yläkoulu
- Ala- ja yläkoulu
- Yläkoulu ja lukio
- Ala- ja yläkoulu sekä lukio

3 Yläkoulun koko

- alle 100 oppilasta
- 100–250 oppilasta
- yli 250 oppilasta

Nuorten harrastaminen ja oma toiminta

4 Nuorten aktiivisuus, harrastukset ja oma toiminta parantavat kouluviihtyvyyttä.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5 On tärkeää, että nuori saa itse olla vaikuttamassa tekemisiinsä ja luomassa omia harrastuksiaan.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6 Mielekäs harrastus ehkäisee nuoren riskikäyttäytymistä, kuten päihteidenkäyttöä tai rikollisuutta.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7 Harrastukset tukevat nuoren positiivisen minäkuvan syntyä.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

8 Nuoren oma toiminta ja harrastukset kehittävät: (voit valita useamman)

- Yhteistyötaitoja
- Tavoitteellisuutta

- Vastuunottoa
- Sopeutumiskykyä
- Ongelmanratkaisutaitoja
- Sosiaalisia taitoja
- Vuorovaikutustaitoja
- Itseluottamusta

Koulu sosiaalisten suhteiden tukijana

9 Sosiaalista vahvistusta kaipaavat nuoret saadaan koulussamme mukaan yhteisölliseen toimintaan

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10 Miten? _____

11 Koulumme opettajat ymmärtävät, että vahva sosiaalisten suhteiden tukeminen ehkäisee koulukiusaamista.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

12 Miten koulussanne tuetaan opettajia vahvistamaan nuorten sosiaalisia suhteita?

Koulu harrastustoiminnan tukijana

13 Miten nuorten omaa toimintaa ja harrastamista tuetaan koulussanne?

14 Koulumme oppilailla on mahdollisuus osallistua koulupäivää ennen tai sen jälkeen koulun tiloissa toimivaan, ohjattuun harrastustoimintaan.

- Kyllä
- Ei

15 Koulumme oppilailla on mahdollisuus käyttää omatoimisesti esim. koulun kuntosalia, muita liikuntatiloja tai käsityö-/taideluokkia koulupäivää ennen tai sen jälkeen.

- Kyllä
- Ei

16 Miten harrastuksissa opittuja taitoja tehdään näkyväksi ja arvostetaan koulussanne? _____

17 Koulumme opettajille on järjestetty koulutusta nuorten harrastustoiminnan tukemiseksi.

- Kyllä
- Ei

18 Koulumme opettajat tarvitsevat lisää tietoa muiden tahojen (kuten nuorisotoimen) toiminnasta ja osaamisesta nuorten harrastustoiminnan tukemiseksi.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19 Vastuu nuorten harrastustoiminnan tukemisesta kuuluu pääasiallisesti muille toimijoille (nuorisotoimi, järjestöt ym.).

- Täysin samaa mieltä

- Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 20 Koulullamme tehdään aktiivisesti alueellista verkostotyötä (yhteistyö nuorisotoimen, sosiaalitoimen, seurakunnan ym. kanssa) nuorten vapaa-ajan toimintojen tukemiseksi.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 21 Koulussamme toimii aktiivisesti nuorisotyöntekijä, yhteisöpedagogi tai muu vastaava henkilö.
- Kyllä
 - Ei
- 22 Harrastustoiminnan organisoimiseen koulutoiminnan yhteyteen tarvitaan lisäresursseja.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 23 Mitä resursseja tarvitaan ja mistä niitä voisi saada? _____
- 24 Koulun omia resursseja (esim. tiloja) pystyttäisiin hyödyntämään paremmin nuorten harrastustoiminnassa.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 25 Mitkä toimijat resursseja voisivat hyödyntää? _____
- 26 Koulullamme tarvitaan moniammatillisen työskentelyn ja yhteistyön lisäämistä nuorten oman toiminnan tukemiseksi.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä

Nivelvaihe

- 27 Alakoulusta yläkouluun siirtymävaiheen erityisyys on huomioitu koulussamme.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 28 Koulumme opettajat ja muu henkilökunta ymmärtävät yläkouluun tulevien nuorten tukemisen tärkeyden.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 29 Miten 7-luokkalaisten sosiaalisia suhteita tuetaan koulussanne? A) vuoden alussa B) pitkin vuotta?
-

- 30 Harrastustoiminta on koulullamme huomioitu tärkeänä osana joustavaa nivelvaihetta.
- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
- 31 Meillä on nivelvaiheen tukemiseksi toimiva suunnitelma, jossa eri tukitoimet on koottu yhteen.
- Kyllä
 - Ei
- 32 Millaisia toimintamalleja koulussanne käytettäisiin nivelvaiheen joustavuuden ja hallinnan lisäämiseksi, jos resursseja (taloudellisia, ajallisia ym.) olisi riittävästi? Tähän kysymykseen vastaaminen on vapaaehtoista.

Yhteystietolomake

Mikäli haluatte osallistua arvontaan, täyttäkää tähän yhteystietonne.

Nimi: _____

Puh.: _____

Sposti: _____

Kiitos vastauksestasi ja aurinkoista kesää!

LIITE 5

Toimenpide-ehdotus: Yläkouluun siirtyminen haastaa nuoren elämönhallintataidot

Hyvä Rehtori!

Olemme laatineet toimenpide-ehdotuksen, joka perustuu valtakunnallisen, teille yläkoulujen rehtoreille tehdyn kyselyn tuloksiin sekä tutkimuskirjallisuuteen tukeutuvaan raporttiin. Toimenpide-ehdotus ja raportti on laadittu osana Nuorten Akatemian Nuorten tukeminen peruskoulun siirtymävaiheissa -hanketta, joka on Raha-automaatti-yhdistyksen rahoittama. Hankkeessa tuotettua materiaalia voitte hyödyntää koulun käytäntöjen kehittämisessä sekä erityisesti 7.-luokkalaisten ohjauksessa.

Ehdotamme:

1. Kasvatusvastuun jakamista.

Kouluissa tehdään tavoitteellinen vuosisuunnitelma uusien 7.-luokkalaisten sosiaalisten suhteiden tukemiseksi. Suunnitelman tekoon osallistuvat sekä koulun henkilökunta, vanhemmat että koulun ulkopuoliset tahot, ja suunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti.

[Lue lisää](#)

2. Turvallisen ryhmän rakentamista.

Seiskaluokkaa aloitettaessa opettajien tärkeimpänä tehtävänä on tukea nuoria ja kannustaa heitä avoimeen vuorovaikutukseen ja ryhmään sitoutumiseen, jotta ryhmästä tulee turvallinen.

[Lue lisää](#)

3. Nuorten osallisuutta ja omaa toimintaa.

Keskeisintä on kannustaa nuoria aktiivisuuteen ja omaan toimintaan. Ottakaa nuoret mukaan sekä harrastus- ja kerhotoiminnan suunnitteluun että toteuttamiseen. Harrastuksissa opitut tiedot ja taidot kehittävät elämönhallintataitoja ja tarjoavat tärkeitä sosiaalisia kontakteja sekä vertaisiin että aikuisiin.

[Lue lisää](#)

Alakoulusta yläkouluun siirtyminen edustaa nuoren elämässä suurta muutosta, johon liittyy niin sosiaalisten suhteiden kuin fyysisen ympäristön muutoksia. Siirtymien ja muutoksien läpikäymisessä korostuvat erilaiset elämönhallintataidot.

Elämönhallintaan liittyviä taitoja opitaan vuorovaikutuksessa sekä nuorten omassa toiminnassa, esimerkiksi harrastuksissa. Elämönhallintataitojen kehittyminen vaatii aikuisen tukea ja välittämistä. On tärkeää, että koulussa huomioidaan nuorten elämässä tapahtuvia muutoksia ja niiden synnyttämiin tarpeisiin pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin. Näin ollen myös yhteiskunnan koululle asettamiin tavoitteisiin pystytään jatkossa vastaamaan.

Lue toimenpide-ehdotus kokonaisuudessaan www.nuortenakatemia.fi/Note

NUORTEN AKATEMIA

Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
Puh 020 7552 674, Fax 020 7552 681
etunimi.sukunimi@nuortenakatemia.fi
www.nuortenakatemia.fi

Toimenpide-ehdotusta suosittelevat:

